

ΧΙΟΥΜ

Πρόσωπα:

- Σύμβουλος (Αργύρης) του «Γραφείου παροχής συμβουλών για το νόημα της ζωής», μέσης ηλικίας
- Παπαδόπουλος (Κώστας), μέσης ηλικίας
- Νίτσα, η νεαρή σύζυγος του Παπαδόπουλου.

ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΗ

(Σε ένα επαγγελματικό γραφείο)

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Να με καταγγείλετε, κύριε, αλλά για ποιο πράγμα;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ότι είστε ... μη πω τι ... σαν αυτούς που διαβάζουμε κάθε τόσο στον τύπο ότι, δήθεν, βρήκαν το φάρμακο για τον καρκίνο, για το αλτσχάιμερ ή ... δεν ξέρω 'γω τι άλλο, και... βουρ, πάνω στην απελπισία τους,

τρέχουν οι κακόμοιροι οι άρρωστοι σε αυτούς ... μέχρι να καταλάβουν την απάτη ... Αλλά τότε είναι πια αργά, έχουν ήδη πάρει την άγουσα προς τον άλλο κόσμο, έχοντας, εντωμεταξύ, φροντίσει να κάνουν πλούσιους τους απατεώνες.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μα τι λέτε, κύριε. Τι σχέση έχω εγώ με αρρώστους και φάρμακα. Εδώ είναι ένα σοβαρό γραφείο. Το καταλαβαίνετε;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Πώς, πως ... Γραφείο παροχής συμβουλών για το νόημα της ζωής! Μασονίες, μυστικές εταιρείες, οργανώσεις του Ιεχωβά! Το ίδιο δεν κάνουν κι αυτές; « Έλα κοντά μας», σε παραμυθιάζουν, «να σου δείξουμε το αληθινό νόημα της ύπαρξης ...», και μετά, όταν πέσεις στα δίχτυα τους, μην τον είδατε τον Παναή.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Σας παρακαλώ, κύριε, δεν σας επιτρέπω ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Το ξέρετε κύριε ότι με καταστρέψατε;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εγώ; Πώς, κύριε;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ακούστε πώς. Εδώ και πέντε περίπου χρόνια εγώ ζούσα μια χαρά με την γυναίκα μου. Μπορεί να είχαμε μια διαφορά ηλικίας, εντάξει ..., αλλά, πιστέψτε με, ήμασταν ένα αρμονικό ζευγάρι. Μέχρι που ... δεν ξέρω ..., τι να πω ... σαν να γύρισε ανάποδα το μυαλό της, κι όλα άλλαξαν μεταξύ μας. Και η αιτία είστε εσείς. Η ίδια, βέβαια, δεν μου ανέφερε τίποτε, αλλά εγώ έβαλα ντετέκτιβ. Μου είπε ότι, δυο μήνες τώρα, η γυναίκα μου σας επισκέπτεται 3 φορές την εβδομάδα ανελλιπώς –ακούτε; α-νε-λλι-πώς! Πρόκειται ακριβώς για το διάστημα που άλλαξε η συμπεριφορά της. Τι άλλο, λοιπόν, χρειάζεται ένας λογικός άνθρωπος, για να βγάλει το συμπέρασμα, πως η αιτία για την μεταβολή αυτή της γυναίκας μου είναι οι επισκέψεις της στο γραφείο σας –δηλαδή, εσείς. Τι κρίμα! Να 'χω μια γυναίκα, καλή χριστιανή, και μου την μετατρέψετε εσείς σε υποχείριο του σατανά. Και μη μου το αρνηθείτε, γιατί ξέρω ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ξέρετε, τι, κύριε;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Λυπάμαι γι' αυτό που έκανα. Ειλικρινά, ντρέπομαι, αλλά στην απελπισία του ο άνθρωπος κάνει πράγματα που υπό άλλες συνθήκες ούτε καν θα περνούσαν από το μυαλό του ... Βλέποντας, λοιπόν, την γυναίκα μου να έχει πάρει τον κατήφορο προς τον όλεθρο, έψαξα μέσα στα προσωπικά της είδη, και τι βρήκα; Ιδού! (δείχνοντας ένα πακέτο χαρτιά που βγάζει από την τσάντα του) Οι σημειώσεις της! Τις φωτοτύπησα, για μην πάρει είδηση ότι ξέρω τι γίνεται πίσω από την πλάτη μου. Δεν μπορώ να πω, βέβαια, ότι κατάλαβα και πολλά πράγματα από όλες αυτές τις αρλούμπες που λέτε εδώ, αλλά ... (Ψάχνοντας στις σελίδες) μισό λεπτό ... πού είναι ... πού είναι ... Α να, εδώ! «Συνεδρία 9η: Ντέιβιντ Χιουμ (1711-1776): σκωτσέζος φιλόσοφος, σκεπτικιστής, που υποστήριξε ότι ο ανθρώπινος νους είναι ανίκανος να αποδείξει την ύπαρξη του Θεού» κ.λπ. κ.λπ. Αυτό για μένα ήταν ένα εύρημα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εύρημα; Για τι πράγμα;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ότι πρόκειται εδώ μέσα για κέντρο ακολασίας. Με συγχωρείτε που μιλάω έτσι, αλλά όταν ένας λογικός άνθρωπος βλέπει αυτόν τον ... τον ... (κοιτώντας στα χαρτιά) τον Χιουμ να αμφισβητεί την ύπαρξη του Θεού, τι άλλο μπορεί να υποθέσει;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ένας λογικός άνθρωπος, όμως, δεν θα πρέπει, για να λέει κάτι και να το υποστηρίξει, να έχει ερευνήσει και τους λόγους που τον οδήγησαν σε αυτό; Εσείς, για να γίνω συγκεκριμένος, που θεωρείτε, όπως υποθέτω, τον εαυτό σας λογικό, ξέρετε γιατί ο Χιουμ ήταν αρνητικός απέναντι στον Θεό;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, εσείς συμφωνείτε μαζί του –αν κατάλαβα καλά.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πολύ φοβάμαι ότι δεν καταλάβατε τίποτα. Ο Χιουμ μπορεί –κακώς, όπως θέλετε να λέτε εσείς– να αμφισβήτησε τον Θεό. Εγώ δεν έχω καμιά δυσκολία να το δεχθώ αυτό. Δεν είναι λογικό, όμως, να σας ρωτήσω: γιατί; Πέστε μου γιατί θεωρείτε ότι δεν ήταν σωστό που ο Χιουμ είχε τοποθετηθεί αρνητικά απέναντι στην θρησκεία. Μμμ; Ελάτε τώρα, τι πάθατε και κατάπιατε την γλώσσα σας; Εσείς, ο λαλίστατος.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Και τι με νοιάζουν εμένα αυτά.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πιστέψτε με, κύριε, θέλω να σας βοηθήσω να βγείτε από την δύσκολη θέση που περιήλθατε: εσείς, γιατί νομίζετε ότι πρέπει να πιστεύουμε στο Θεό;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, τι μου λέτε; Είναι ώρα τώρα να ανοίξουμε τέτοια κουβέντα;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά ώρα εσείς τώρα, δεν έχετε καμιά αναστολή να με βάζετε στον τοίχο και να με πυροβολείτε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα ο Χιουμ ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Αφήστε τον Χιουμ. Μπήκατε στο γραφείο μου σαν μαινόμενος ταύρος βρίζοντας εμένα. Σας ερωτώ, λοιπόν, ευθέως: εσείς πώς ξέρετε ότι υπάρχει Θεός; Ή, μήπως, το εμπνευστήκατε ότι υπάρχει Θεός;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εσείς τι νομίζετε; Ε, λοιπόν, κοιτάξτε γύρω σας. Είναι ποτέ δυνατόν όλος αυτός ο κόσμος που παρουσιάζει τόση αρμονία και τέτοια τάξη, που να μην τις χωράει ο ανθρώπινος νους, να δημιουργήθηκε μόνος του; Τι πιο απλό.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τι πιο απλοϊκό, θα έλεγα εγώ. (Πηγαίνει στο παράθυρο) Για ελάτε εδώ, σας παρακαλώ. Μπορείτε να μου πείτε τι βλέπετε έξω;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Α, την πλατεία.; Περίμενα τόση ώρα εκεί μέχρι να δω ότι ανοίξατε ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι, όχι, να μου περιγράψετε συγκεκριμένα τι βλέπετε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ε, τι βλέπω. Στο κέντρο της το σιντριβάνι ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Με την σειρά, σας παρακαλώ. Πριν από το σιντριβάνι, μπροστά στην πλατεία;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Α ναι. Καρέκλες με τραπεζάκια των διαφόρων καφέ που υπάρχουν απέναντι στην πλατεία. Ύστερα ... μια σειρά από λεύκες. Μετά αρχίζει η κυρίως πλατεία. Η αλήθεια είναι ότι είναι περιποιημένη. Θα έχετε καλό δήμαρχο, και σας φροντίζει ... Στο κέντρο της ... το σιντριβάνι, που λέγαμε. Δεξιά ένα δασάκι με πεύκα. Αριστερά μια λιμνούλα με πάπιες και κύκνους, τέσσερα πλατάνια. Στο βάθος, μια παιδική χαρά ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Συνεχίστε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τι, να πω; Τι έχει μέσα η παιδική χαρά;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι! Τι βλέπετε πέρα από την παιδική χαρά;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μισό λεπτό ... γιατί δεν βλέπω και καλά. Α, ναι! Πάλι καρέκλες με τραπεζάκια, δέντρα... Δεν ξεχωρίζω τι δέντρα είναι ... Δηλαδή, δεν τα ξέρω ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μετά;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μετά; Τίποτα. Πολυκατοικίες.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Και πίσω από τις πολυκατοικίες;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Με κοροϊδεύετε; Πού θέλετε να ξέρω;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ε, λοιπόν, εγώ σας λέω πολύ σοβαρά ότι πίσω από τις πολυκατοικίες υπάρχει μια πλατεία, που έχει μπροστά καρέκλες με τραπεζάκια, ύστερα μια σειρά από λεύκες, μετά ένα σιντριβάνι, δεξιά ένα δασάκι με πεύκα, αριστερά μια λιμνούλα με πάπιες και κύκνους, τέσσερα πλατάνια, στο βάθος μια παιδική χαρά και στο τέλος πολυκατοικίες.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Και πίσω από τις πολυκατοικίες;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μια πλατεία, που έχει μπροστά καρέκλες με τραπεζάκια, ύστερα μια σειρά από λεύκες ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Καλά, καλά, κατάλαβα εσείς έχετε όρεξη για αστεία, κι εγώ ήρθα...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κάθε άλλο. Επί της ουσίας δεν σας λέω τίποτα διαφορετικό από εκείνο που μου είπατε εσείς, όταν σας ρώτησα να μου δικαιολογήσετε τον ισχυρισμό σας για την ύπαρξη του Θεού. Δεν είπατε ότι η αρμονία και η τάξη που χαρακτηρίζουν τον κόσμο είναι η απόδειξη για την ύπαρξη του Θεού; Αυτό δεν μου είπατε;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, και λοιπόν;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εγώ δεν αρνούμαι ότι ο κόσμος, όσο μπορούν να φτάσουν η ματιά μας αλλά και η γνώση που μας προσφέρουν οι ειδικοί επιστήμονες, έχει αρμονία και τάξη. Ο κόσμος, όμως, δεν τελειώνει εκεί που φτάνουν η ματιά μας και οι γνώσεις μας. Είναι αχανής, άπειρος. Θα το έχετε ακούσει αυτό, υποθέτω. Πώς μπορούμε, λοιπόν να ξέρομε τι συμβαίνει πέρα από το όριο που φτάνουν η ματιά μας και η γνώση μας; Είναι ακριβώς το ίδιο ερώτημα που μου θέσατε εσείς προηγουμένως: πώς μπορώ να ξέρω τι υπάρχει πίσω από τις πολυκατοικίες.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Κι εσείς –συγγνώμη για την έκφραση– πετάξατε την μπαρούφα ότι υπάρχει μια πλατεία με ένα σιντριβάνι, με πλατάνια, λιμνούλες, καρέκλες, παιδικές χαρές και δεν συμμαζεύεται. Ότι δηλαδή βλέπομε μπροστά μας, πριν από τις πολυκατοικίες, μου λέτε ότι υπάρχει και πίσω από τις πολυκατοικίες. Θαυμάσια!

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Θαυμάσια! Έχετε δίκιο να εξανίστασθε. Πράγματι, δεν είναι σωστό να μιλάμε –και μάλιστα με βεβαιότητα– για κάτι που δεν ξέρομε τι μπορεί να είναι. Καμιά αντίρρηση, ότι ο κόσμος εδώ, ο κόσμος δηλαδή που μπορώ να τον παρατηρώ και να τον ξέρω, έχει τάξη και διέπεται από αρμονία. Από κει και πέρα, όμως; Ποιος μου λέει ότι η αρμονία και η τάξη που βλέπω γύρω μου συνεχίζουν να υπάρχουν και παραπέρα, και ότι δεν υπάρχει εκεί χάος;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά εδώ εσείς κάνετε μια υπόθεση. Έχετε καμιά απόδειξη γι' αυτό που ισχυρίζεστε;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κι εσείς; Έχετε καμιά απόδειξη εσείς που λέτε ότι απ' άκρου εις άκρον τον κόσμο τον διέπουν η τάξη και η αρμονία. Εκτός από τον κόσμο που παρατηρούμε και ξέρομε, υπάρχει κι ο κόσμος που δεν ξέρομε και σύμφωνα με όσα έχει διαπιστώσει η επιστήμη, είναι απείρως μεγαλύτερος από τον γνωστό σε μας κόσμο. Ποιος μπορεί να το αποκλείσει ότι, εκεί πέρα, αντί για την αρμονία και την τάξη, δεν επικρατεί το χάος και η αταξία; Δεν λέω ότι σώνει και καλά υπάρχει εκεί το χάος, αλλά είναι ένα ενδεχόμενο, Έτσι, αν κάπου στον κόσμο, δεν αποκλείεται να κυριαρχούν το χάος και η ακαταστασία, δεν μπορούμε να επικαλούμαστε την αρμονία και την τάξη για να δικαιολογήσουμε την ύπαρξη του Θεού. Έτσι δεν είναι; Είναι αυτό ακριβώς που λέει ο Χιουμ, τον οποίο εσείς επικρίνατε με τόση ευκολία –λόγω της άγνοιάς σας, ασφαλώς.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Σας παρακαλώ, με ξέρετε και μου μιλάτε έτσι;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ορίστε, θα βγείτε και από πάνω τώρα. Μπήκατε σαν σίφουνας στο γραφείο μου, με καθυβρίσατε ... Και, εν πάση περιπτώσει, τι σας είπα; Ότι η επίθεσή σας εναντίον του Χιουμ είναι αδικαιολόγητη.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή τι, θέλετε να μου πείτε ότι δεν υπάρχουν λόγοι που να στηρίζουν την πίστη στην ύπαρξη του Θεού; Γιατί, αν υπερασπίζεστε τον Χιουμ, έναν άθεο, όπως διαβάζω εδώ στις σημειώσεις της γυναίκας μου, τις οποίες εσείς ασφαλώς θα της υπαγορεύσατε, πάει να πει ότι δεν δέχεστε καμιά απόδειξη ότι υπάρχει Θεός.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Γιατί σας αρέσει να μπλέκετε τα πράγματα; Αφήστε τους λογικούς ακροβατισμούς και πείτε μου ευθέως τους λόγους που σας πείθουν για την ύπαρξη του Θεού.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Θεέ μου, πώς έμπλεξα έτσι. Τώρα πάτε να πείσετε κι εμένα. Ωραία, για να τελειώνουμε, λοιπόν. Δεν φαντάζομαι να πιστεύετε ότι ένα πράγμα γεννιέται από μόνο του. Το καθετί, να το ξεκαθαρίσουμε, δημιουργείται από κάποια αιτία. Ξέρουμε, ας πούμε, ότι η αιτία που

βρέχει είναι τα σύννεφα, ότι η αιτία που δημιουργούνται τα σύννεφα είναι η εξάτμιση των υδάτων στην θάλασσα, ότι για να γίνει η θάλασσα υπήρξε κάποια άλλη αιτία, ότι γι' αυτήν την αιτία που δημιούργησε την θάλασσα θα πρέπει να υπήρξε κάποια άλλη αιτία και ούτω καθεξής μέχρι να φτάσουμε σε μια αρχική αιτία, από την οποία ξεκίνησαν όλα. Ε, αυτή η αρχική αιτία, ο δημιουργός των πάντων, είναι ο Θεός.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μια ακόμη τετριμμένη απόδειξη για την ύπαρξη του Θεού! Ο Χιουμ, λοιπόν, που τόσο πολύ σας έχει καθίσει στο στομάχι ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εμένα; Το ξέρω ότι με έχετε βάλει στο μάτι, χωρίς ειλικρινά να ξέρω το γιατί. Ούτε σας ξέρω, ούτε και ξέρω για ποιο λόγο βαλθήκατε να με καταστρέψετε. Και επειδή, βέβαια, τα χέρια σας είναι πολύ κοντά να με φτάσετε, βρήκατε την γυναίκα μου εύκολο θύμα. Τι σας έχω κάνει; Πέστε μου, σας εκλιπαρώ, πέστε μου.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εγώ να σας πω; Από πού κι ως πού. Μέχρι να εφορμήσετε στο γραφείο μου, αγνοούσα παντελώς την ύπαρξή σας. Και τώρα μου λέτε πως ... Α, όχι, πρέπει –είμαι πεπεισμένος γι' αυτό– πρέπει να έχετε κάποιο πρόβλημα, κάποια εμμονή. Αναρωτιέμαι μήπως μπήκατε κατά λάθος εδώ ... Τι «μήπως», δηλαδή Σίγουρα μπήκατε κατά λάθος στο γραφείο μου. Κανονικά θα έπρεπε να επισκεφτείτε έναν ψυχίατρο.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Θα με βγάλετε και τρελό από πάνω; Ε, σας πληροφορώ ότι ξέρω καλά που ήρθα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Επιτρέψτε μου, παρακαλώ, να διατηρώ τις επιφυλάξεις μου ... Τέλος πάντων ... Ο λόγος που επικαλούμαστε την αιτία ενός πράγματος, για να επανέλθουμε στην περί Θεού απόδειξή σας, είναι για να το εξηγήσουμε. Μμμ; Η εξήγηση και μόνο η εξήγηση είναι ο λόγος που ψάχνουμε για τις αιτίες των πραγμάτων.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Άκου τρελός!

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όταν, ας πούμε, όπως είπατε, πω ότι η βροχή γεννιέται από τα σύννεφα που δημιουργούνται από την εξάτμιση των υδάτων της θάλασσας, έχω δώσει ήδη μια πλήρη εξήγηση έτσι, ώστε οτιδήποτε επιχειρήσω να πω παραπέρα να είναι περιττό. Θέλω να πω, δηλαδή, ότι αυτή η αγωνία, να πηγαίνουμε διαδοχικά από την μια αιτία στην άλλη αιτία και από εκεί σε μιαν άλλη αιτία μέχρι να καταλήξουμε, τελικά, σε μια αρχική αιτία είναι μια τεχνητή ανάγκη, ένα αίτημα που το δημιουργούν –που το εκβιάζουν καλύτερα, θα έλεγα– όσοι απελπισμένα ψάχνουν να βρουν κάποια απόδειξη για την ύπαρξη του Θεού.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ, για να τελειώνουμε μ' αυτή την ιστορία με τον Θεό, που πάτε να μπλέξετε ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εγώ να σας μπλέξω, κύριε! Ε, τι να πω. Έμπλεξα με ανισόρροπο.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ανισόρροπος ε; Εγώ τρελός! Καλά. Το 'πατε και πριν. Ε, όχι, κύριε! Εγώ είμαι, όπως θα καταλάβατε, ένας θεοσεβής χριστιανός. Δεν ξέρω για σας ... αν και μπορώ, βέβαια, να υποθέσω ότι, αφού υπερασπίζεστε τον Χιουμ, θα είστε ένα από τα ίδια: άθεος.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κάνετε λάθος. Σας πληροφορώ ότι είμαι κι εγώ χριστιανός –ίσως όχι στον βαθμό που εσείς λέτε, ότι είστε θεοσεβής, αλλά πάντως ... είμαι.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ε, ωραία! Αφού, όπως με διαβεβαιώνετε, πιστεύετε στον Θεό, θα έχετε υπόψη σας ασφαλώς τα θαύματα που περιγράφονται στην Βίβλο. Το να μείνει, λοιπόν, ακίνητος ο ήλιος επί 48 ώρες, το να πέσει το μάνα από τον ουρανό, το να αναστηθεί ένας νεκρός κι ένα σωρό άλλα

θαύματα δεν σας λένε τίποτε; Αυτά είναι πράγματα που μόνο κάποιον με υπερφυσικές δυνάμεις, όπως ο Θεός, μπορεί να τα κάνει. Δεν είναι όλα αυτά αποδείξεις υπέρ του Θεού να τις τρίψει κανείς στα μούτρα ενός άθεου όπως ο Χιουμ;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Το να πιστεύει κανείς στα θαύματα είναι δικαίωμά του, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι αυτά έγιναν κιόλας στην πραγματικότητα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα τι μου λέτε τώρα... ναι μεν, αλλά ... Γιατί δεν λέτε ευθέως την γνώμη σας; Συμφωνείτε ή όχι για τα θαύματα που λέει η Βίβλος; Πάρτε το θάρρος, επιτέλους, να μιλήσετε καθαρά.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κοιτάξτε. Μπορεί, ας πούμε ... λέμε τώρα –ε–, να είχα εγώ κάποτε έναν δεσμό με μια κοπέλα, που με αγαπούσε και την αγαπούσα. Κάποτε, όμως, ο δεσμός αυτός διαλύεται, και ο καθένας μας παίρνει τον δρόμο του στην ζωή. Η κοπέλα, έχω μάθει, παντρεύτηκε, έκανε παιδιά, ζει μια χαρά με τον άντρα της και ουδέποτε μιλάει πια για μένα. Εγώ, παρόλα αυτά, μπορώ να πιστεύω μέσα μου ότι με αγαπάει. Μπορεί να με εμποδίσει κανείς να το πιστεύω; Η πίστη, θέλω να πω, δεν είναι ανάγκη να συμφωνεί με την πραγματικότητα. Απεναντίας, είναι ενδεχόμενο να μην έχει αυτή καμιά σχέση με το τι πραγματικά συμβαίνει. Το να πιστεύει, λοιπόν, κανείς στα θαύματα τα οποία αποδίδονται στον Θεό, δεν σημαίνει ότι αυτά συνέβησαν κιόλας στην πραγματικότητα, κι έτσι από την ύπαρξή τους να συμπεράνει την ύπαρξη του Θεού. Ο Χιουμ, μάλιστα, διατυπώνει μια σειρά από λόγους για να αμφισβητήσει την ύπαρξη θαυμάτων.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μπα, σαν τι λόγους, δηλαδή;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Αν σας πω ότι κάποιος αρνείται να βγει από το σπίτι του, γιατί σκέφτεται ότι υπάρχει κίνδυνος περπατώντας κάτω από τα σπίτια, να πέσει στο κεφάλι του ένα βαρύ αντικείμενο –μια γλάστρα, ας πούμε– και να τον σκοτώσει. Τι θα πείτε; Σας φαίνεται λογικό εσάς αυτό;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα τι λέτε τώρα,;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κι όμως! Εκείνο που φοβάται ο άνθρωπος αυτός είναι κάτι που μπορεί να συμβεί, ή μάλλον έχει συμβεί. Θυμάμαι ότι πριν από αρκετά χρόνια ..., ίσως να το θυμάστε κι εσείς ..., το 'χαν γράψει οι εφημερίδες, ξεκόλλησε ένα κομμάτι μάρμαρο από την πρόσοψη μιας έπαυλης κι έπεσε στο κεφάλι ενός καημένου κουλουρά, που είχε στήσει τον πάγκο του από κάτω, και τον σκότωσε. Θα μπορούσε, κάλλιστα, το ίδιο να συμβεί στον καθένα μας. Δεν νομίζετε; Οπότε, μήπως, θα ήταν λογικό να κάνουμε ό,τι ο άνθρωπος που σας είπα: να μην βγαίνουμε από το σπίτι μας, για να μην πάθουμε ό,τι έπαθε ο δυστυχής κουλουράς;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, σοβαρολογείτε τώρα; Τι λογική είναι αυτή που μου λέτε. Αυτό που συνέβη στον κουλουρά είναι κάτι σπάνιο, σπανιότατο, σχεδόν απίθανο. Πρόκειται για κάτι που μπορεί να συμβεί μια στο δισεκατομμύριο ξέρω 'γω. Πόσα εκατομμύρια εκατομμυρίων ανθρώπων δεν κυκλοφορούν καθημερινά στον δρόμο και γυρίζουν μετά στο σπίτι τους χωρίς να τους έχει πέσει τίποτε στο κεφάλι; Αυτό που συνέβη μια φορά θα λάβουμε υπόψη μας ή εκείνο που επαναλαμβάνεται συνεχώς;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πολύ σωστά. Να είστε βέβαιος, ο Χιουμ δεν θα διαφωνούσε καθόλου μαζί σας.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, ε. Κι εγώ που τον είχα μπίτι για μπίτι.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Είδατε; Αν έχετε υπομονή, μπορεί να μάθετε κι άλλα για τον Χιουμ, μέχρι που ... Πού ξέρετε; Να αναπτύξετε τελικά και πνευματικό δεσμό μεταξύ σας.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Αν δεν με ειρωνευόσασταν, θα διευκολύνετε πολύ τα πράγματα ... Σας διαβεβαιώ!

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Θα προσπαθήσω να συμμορφωθώ. Σας διαβεβαιώ! Αλλά κι εσείς, μην είστε τόσο επιθετικός. Κοιτάξτε! Κατά τον Χιουμ, κάτι που λέμε ότι είναι λογικό εξαρτάται από τον αριθμό των ενδείξεων που υπάρχουν γι' αυτό. Όσο, δηλαδή, περισσότερες ενδείξεις υπάρχουν ότι ισχύει κάτι, τόσο πιο λογικό είναι αυτό, και αντίστροφα όσο λιγότερες ενδείξεις υπάρχουν ότι ισχύει κάτι, τόσο λιγότερο λογικό είναι αυτό. Έτσι, με βάση αυτόν τον κανόνα, ο Χιουμ είπε ότι δεν είναι λογικό να πιστεύουμε στα θαύματα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Είστε πολύ επίμονος, λοιπόν. Προσπαθείτε με κάθε τρόπο να μου στερήσετε την πίστη, να με κάνετε άθεο. Εγώ, όμως, δεν είμαι, όπως η γυναίκα μου, να με πείσετε.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Δεν έχω καμιά τέτοια πρόθεση, πιστέψτε με. Μπορείτε, μάλιστα, να φύγετε. Αρκετά με έχετε προσβάλει ως τώρα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Θα πρέπει να καταλάβετε, κύριε, την θέση μου. Εύχομαι ... Δεν ξέρω ... Είστε παντρεμένος;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι,

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τόσο το καλύτερο για σας. Ξέρεις τι είναι, τον άνθρωπο που πήρες με αγάπη στα χέρια σου και τον έβαλες δίπλα σου δίνοντάς του τα πάντα να τον βλέπεις να σου γλιστράει και να απομακρύνεται από κοντά σου; Ω, σας εύχομαι να μην νιώσετε αυτό το συναίσθημα της εγκατάλειψης που αισθάνομαι εγώ τώρα. Γι' αυτό, σας παρακαλώ, καταλάβετε με. Στην απελπιστική κατάσταση που βρίσκομαι ένα θαύμα μόνο μπορεί να με σώσει. Αλλά κι αυτήν την έσχατη ελπίδα που μου απομένει εσείς θέλετε να μου την στερήσετε, προσπαθώντας να με πείσετε με αυτόν τον ανεκδιήγητο τον Χιουμ ότι δεν είναι λογικό να πιστεύουμε πως υπάρχουν θαύματα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τι λέμε θαύμα; Ε; Κάτι που παραβιάζει έναν νόμο της φύσης. Έτσι; Όταν, ας πούμε, όπως λέει η Βίβλος, ο ήλιος έμεινε στον ουρανό με εντολή του Θεού επί 48 ώρες, έγινε ένα θαύμα, γιατί παραβιάστηκε ο νόμος της φύσης σύμφωνα με τον οποίο ο ήλιος ανατέλλει κάθε 24 ώρες. Λογικό δεν είναι να υιοθετήσουμε ό,τι υποδεικνύει ο νόμος της φύσης και να απορρίψουμε το θαύμα; Αν φανταστούμε, λέει ο Χιουμ, την λογική σαν μια ζυγαριά με δυο δίσκους που στον έναν βάζουμε τις ενδείξεις που μας λένε ότι συνέβη ένα θαύμα και στον άλλο τις ενδείξεις που υπάρχουν ότι ισχύει ο αντίστοιχος νόμος της φύσης, η ζυγαριά θα κλείνει πάντοτε υπέρ του νόμου της φύσης.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, θέλετε να πείτε ότι όλοι αυτοί που πιστεύουν στα θαύματα είναι ηλίθιοι, κι ο Χιουμ είναι ο έξυπνος που τα ξέρει όλα;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ίσα-ίσα που ο άνθρωπος προσπάθησε να δικαιολογήσει αυτήν την έφεση των ανθρώπων προς τα θαύματα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μπα, ο καημενούλης ... Αλήθεια; Πώς;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Να! Τώρα ειρωνεύεστε εσείς. Αλλά το αντιπαρέρχομαι. Μέσα μας, λέει ο Χιουμ, όλοι μας, έχουμε την τάση να μεγαλοποιούμε τα πράγματα, κι αυτή η τάση, μας σπρώχνει να υιοθετούμε άκριτα απίθανες ιστορίες γύρω από θαύματα. Θυμάμαι ένα καλοκαίρι, –πάνε πολλά χρόνια τώρα, ήμουν φοιτητής–είχαμε πάει, μεγάλη παρέα, να γλεντήσουμε σε μια ταβέρνα, σε ένα χωριό δίπλα στο δικό μου, κάπου 5 χιλιόμετρα απόσταση. Είχαμε μείνει ως αργά το βράδυ. Αποφασίσαμε να

γυρίσαμε με τα πόδια κι ενώ περνούσαμε έξω από το νεκροταφείο, που ήταν πάνω στο κεντρικό δρόμο, ακούσαμε έναν θόρυβο πίσω μας, σαν κάποιος να μας ακολουθούσε. Ακούγαμε το τρίξιμο που κάνουν οι μπότες, όπως όταν περπατάει κανείς. Κοιτάξαμε πίσω μας, δεν είδαμε κανέναν. Σταματήσαμε. Αμέσως σταμάτησε κι ο θόρυβος. Ξαναρχίσαμε να περπατάμε κι ο αόρατος κατάσκοπός μας άρχισε και πάλι να μας ακολουθεί. Αρχίσαμε να τρέχουμε μανιωδώς από τον φόβο μας, και μαζί άρχισε να τρέχει κι αυτός σαν τρελός ξωπίσω μας. Μέχρι που φτάσαμε στο χωριό ακούγοντας πίσω μας κάποιον να μας κυνηγάει χωρίς όμως να μπορέσουμε να δούμε κανέναν να μας ακολουθεί. Καθίσαμε κι επί δυο-τρεις ώρες μετά, συζητούσαμε ποιος μπορεί να ήταν εκείνος που μας ακολουθούσε. Τι απίθανες υποθέσεις δεν σκεφτήκαμε ο καθένας μας εκείνο το βράδυ! Τότε κατάλαβα πόσο ανεξάντλητος είναι ο ανθρώπινος νους.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Η φαντασία, θέλετε, ίσως, να πείτε.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όλα, και η φαντασία μας και η μνήμη μας και η λογική μας και κάθε άλλη λειτουργία μας ..., που μας εφοδιάζει με ιδέες, μέσα στον νου είναι. Δεν υπάρχει τίποτα έξω από το μυαλό μας.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Χιουμ το λέει κι αυτό;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ναι, και μην ειρωνεύεστε. Άμα θέλετε να το συζητήσουμε ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι, καλύτερα πείτε μου, ποιος σας κυνηγούσε; Μάθατε;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κανένας. Τελικά, η λύση του μυστηρίου ήταν πολύ απλή και πεζή. Κάποιος από την συντροφιά καθώς περιεργαζόταν την δερμάτινη θήκη με την κιθάρα που είχε πάρει μαζί για να παίξει στην ταβέρνα διαπίστωσε ότι ο θόρυβος προερχόταν από εκεί, από το χερούλι της θήκης. Όπως περπατούσαμε δηλαδή, χτυπούσε κι αυτό μαζί, και μόλις σταματούσαμε, σταμάταγε κι αυτό επίσης. Αν ο φίλος μας δεν είχε βρει την πηγή του θορύβου, θα είχαμε μείνει με την εντύπωση ότι είχε συμβεί ένα θαύμα, ότι κάποιο υπερφυσικό ον –ο Θεός ή κάποιος εκπρόσωπός του, ο σατανάς, ένα αερικό...– μας παρακολουθούσε, σε όλη εκείνη την διαδρομή μας, χωρίς να μπορούμε να το εντοπίσουμε. Έτσι δημιουργούνται τα θαύματα: οι παραλείψεις μας, οι αδυναμίες μας ... όπως θέλετε πείτε τις, διογκώνουν τα γεγονότα, δίνοντάς τους μεταφυσικές διαστάσεις, οι οποίες μας κάνουν να πιστεύουμε ότι έχουμε να κάνουμε με θαύματα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εντάξει τέτοιες εμπειρίες όπως αυτή που περιγράψατε μπορεί ... δεν λέω .., να υπάρχουν. Αλλά μην γενικεύουμε κίολας, και λέμε ότι όλα τα θαύματα τα γεννάει η τάση μας να μεγαλοποιούμε τα πράγματα. Γιατί μην μου πείτε ότι δεν υπάρχουν θαύματα που είναι γεγονότα χειροπιαστά, συμβάντα που δεν χωράνε παρερμηνείες, όπου ένα κι ένα κάνουν δυο.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όπως;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Να, όταν ο Χριστός είπε στον Λάζαρο να βγει έξω από τον τάφο του ή όταν ανάστησε την κοπέλα που είχε πεθάνει ή όταν έκανε τον τυφλό να δει το φως του ... Αυτά είναι συγκεκριμένα γεγονότα, για τα οποία υπάρχουν μάρτυρες –και μάλιστα όχι ένας και δυο ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά τι μάρτυρες, θα έλεγε ο Χιουμ, αν τον είχαμε εδώ, μπροστά μας. Μπορεί να ήταν απλοί, αγνοί, τίμιοι, ειλικρινείς άνθρωποι, αλλά δεν έπαυαν να είχαν περιορισμένη μόρφωση, πράγμα που τους κάνει αναξιόπιστους στα μάτια μας. Αν ακόμη και σήμερα, που ο πολιτισμός μας έχει προχωρήσει τόσο πολύ, εξακολουθούν οι άνθρωποι να μιλάνε για θαύματα, είναι γιατί δεν λείπουν από ανάμεσά μας οι γραφικοί, ας τους πω έτσι, που τα πιστεύουν και τα διαδίδουν. Προς Θεού, δεν αμφισβητώ την πίστη σας. Δικαίωμά σας! Ουδείς μπορεί να σας στερήσει το δικαίωμα να πιστεύετε σε θαύματα. Μην προσπαθείτε, όμως, να μας υποχρεώσετε να τα πιστεύουμε κι εμείς,

που μπορεί να έχουμε μια άλλη άποψη για τα γεγονότα. Γιατί τότε, με την ίδια λογική, θα πρέπει να πιστέψετε κι εσείς τα θαύματα που πιστεύουν οι οπαδοί μιας άλλης θρησκείας. Οπότε ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ειλικρινά, ήθελα να 'ξερα: αυτός ο Χιουμ δεν ένωσε ποτέ την ανάγκη να πιστέψει, εγώ δεν λέω στον Θεό που πιστεύουμε εμείς οι χριστιανοί, αλλά, έστω, σε κάποια ανώτερη δύναμη. Τόσο δυνατός ήταν πια! Δεν βρέθηκε ποτέ του σε δύσκολη θέση, τέλος πάντων;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μα, υπάρχει άνθρωπος που δεν αντιμετωπίζει δυσκολίες στην ζωή του; Κι ο Χιουμ άνθρωπος ήταν. Και μη νομίζετε, δεν το αρνιόταν ότι η θρησκεία μπορεί να μας φανεί χρήσιμη στις αναποδιές μας. Ο ίδιος, μάλιστα, το ένωσε αυτό προσωπικά, όταν κάποτε, στα γεράματα πια, κινδύνεψε η ζωή του κι αναγκάστηκε, για να σωθεί, να ασπαστεί τον χριστιανισμό.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Άρα, δεν ήταν άθεος. Τότε γιατί η γυναίκα μου γράφει στις σημειώσεις της ότι ήταν άθεος; Εσείς δεν της το υπαγορεύσατε; Και τώρα μου λέτε ότι ο Χιουμ ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τι ανυπόμονος άνθρωπος, Θεέ μου. Θέλετε να μάθετε ή όχι τι συνέβη τότε στον Χιουμ για να μεταστραφεί στον χριστιανισμό; Την λέξη «μεταστραφεί» βάλτε σε εισαγωγικά, σας παρακαλώ.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν καταλαβαίνω ... Ειλικρινά με έχετε μπερδέψει. Ήταν τελικά άθεος ο Χιουμ: ναι ή όχι;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κοιτάξτε, ο Χιουμ ήταν ένας καλοκάγαθος άνθρωπος που δεν του άρεσαν οι εντάσεις, οι φασαρίες, οι αντιπαραθέσεις, οι ανταγωνισμοί. Θέλησε, λοιπόν, όταν «βγήκε στην σύνταξη» που λέμε, να αποσυρθεί στο Εδιμβούργο, όπου γεννήθηκε, και να χτίσει στην καινούργια πλευρά της πόλης ένα σπίτι δικό του κι όσα χρόνια του έμεναν να ζήσει, να τα περάσει εκεί ήσυχα. Δεν παντρεύτηκε, βλέπετε, κι, έτσι, γέμιζε τον χρόνο του κάνοντας παρέα και συζητώντας με φίλους. Ένα απόγευμα, λοιπόν, που πήγε στην οικοδομή να δει πώς προχωρούσαν οι εργασίες του χτισίματος, γλίστρησε στις λάσπες κι έπεσε σε έναν βούρκο. Επειδή ήταν χοντρός, κόλλησε για τα καλά. Όσο προσπαθούσε να ξεκολλήσει από τον βούρκο, τόσο βούλιαζε περισσότερο. Δεν υπήρχε και κανείς εκεί γύρω για να τον βοηθήσει. Έκανε και κρύο. Δεν αποκλείεται, αν έμενε όλη την νύχτα εκεί κολλημένος, να άρπαζε καμιά πνευμονία. Για καλή του τύχη, όμως, κάποια στιγμή εμφανίστηκαν κάτι γυναίκες ψαράδων. Ο Χιουμ τις φώναξε να τον βοηθήσουν. Πράγματι αυτές, επειδή ήταν άνθρωποι του Θεού, έσπευσαν σε βοήθειά του. Όταν όμως, πήγαν κοντά και είδαν ποιος ήταν, αρνήθηκαν να τον βοηθήσουν, επειδή είχαν ακούσει ότι ήταν άθεος! «Εκτός, του είπαν, κι αν γίνεις χριστιανός και, σε απόδειξη, μάλιστα, της προσχώρησής σου στον χριστιανισμό, μας πεις το «Πάτερ ημών». Τι να κάνει ο Χιουμ, είπε το «Πάτερ ημών», και σώθηκε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Άρα πίστεψε.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Απλώς, υποκρίθηκε στις αγαθές γυναίκες τον καλό χριστιανό. Σάμπως του κόστιζε τίποτε; Γι' αυτόν, η κόλαση, που υποτίθεται ότι θα πήγαινε για την υποκρισία του αυτή, δεν υπήρχε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τελικά ήταν άθεος, και μην προσπαθείτε να μου τον καμουφλάρετε.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Να σας τον καμουφλάρω, γιατί; Τα πράγμα είναι καθαρό, κύριε: ο Χιουμ ήταν άθεος γιατί δεν έβρισκε κανένα επιχείρημα βάσει του οποίου θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η ύπαρξη του Θεού. Παράλληλα, όμως, ο Χιουμ αναγνωρίζει ότι και ο άθεος δεν έχει στα χέρια του καμιά απόδειξη ότι δεν υπάρχει ο Θεός.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ειλικρινά πείτε μου, στο Θεό σας, δηλαδή, ποιο Θεό σας ... Πείτε μου, αλήθεια, τι συμπέρασμα βγάζετε από όλα αυτά, τα «ναι μεν, αλλά»; Εγώ, ομολογώ έχω μπερδευτεί. Ήταν πια τόσο σπουδαίος ο Χιουμ, για να σας τραβάει από την μύτη με αυτά τα «ναι μεν, αλλά ...»; Τι ήταν, τέλος πάντων;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Η ιστορία, αν θέλετε να ξέρετε, τον έχει καταγράψει σαν ένα από τους μεγαλύτερους φιλοσόφους όλων των εποχών.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Και πώς ζούσε, δηλαδή, φιλοσοφώντας; (ειρωνικά)

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Έκανε διάφορα. Αρχικά είχε πάει υπάλληλος σε έναν εμπορικό οίκο εισαγωγής ζάχαρης, μετά δούλεψε σαν παιδαγωγός ενός νεαρού μαρκησίου, όπου έζησε μια οδυνηρή εμπειρία.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, δηλαδή. Μήπως θέλετε να πείτε ότι μεταξύ τους ... (κάνει μια χειρονομία σαν να θέλει να ρωτήσει αν ο Χιουμ κι ο Μαρκήσιος είχαν ερωτική σχέση)

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μα πού πάει το μυαλό σας. Το γεγονός, κύριε, ότι Χιουμ δεν παντρεύτηκε δεν πάει να πει ότι είχε περιέργες σεξουαλικές προτιμήσεις. Απλώς, ο άνθρωπος έπεσε πάνω σε τρελό. Ο μαρκήσιος, που ανέλαβε να εκπαιδεύσει, ήταν παράφρων. Τα κατάφερε, εν πάση περιπτώσει, να φύγει από 'κει σώος κι αβλαβής. Κι ευτυχώς γι' αυτόν τότε, βρέθηκε ένας ξάδερφός του στρατηγός που τον προσέλαβε σαν γραμματέα του –πρώτα σε μια στρατιωτική εκστρατεία που ετοίμαζε η χώρα του εναντίον της Γαλλίας και μετά σε μια διπλωματική αποστολή στην Βιέννη και το Τορίνο.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δουλείς από δω κι από κει, δηλαδή.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τι να κάνει ο άνθρωπος. Η οικογένειά του, ήταν ευκατάστατη, αλλά αυτό δεν πάει να πει ότι δεν είχε και ανάγκη να δουλέψει ο ίδιος. Αφού υπέστη αρκετές ταλαιπωρίες, πήγε να εργαστεί για τρία χρόνια ως γραμματέας του βρετανού πρέσβη στο Παρίσι, μέχρι να γυρίσει στην πατρίδα του όπου πέρασε το υπόλοιπο της ζωής του. Ή μάλλον, όταν γύρισε από το Παρίσι, διορίστηκε πρώτα για έναν χρόνο υφυπουργός εξωτερικών στο Λονδίνο και μετά πήγε στον τόπο καταγωγής του.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μπράβο! Και υφυπουργός ο κύριος. Κι εγώ που νόμιζα ότι τον είχαν του κλώτσου και του μπάτσου ...

(Χτυπάει το κουδούνι)

Τώρα, βέβαια, εσείς θα έχετε και δουλειά.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ναι, είναι η ώρα που αρχίζουν τα ραντεβού. Να πω ότι χάρηκα από την επεισοδιακή γνωριμία μας θα ήμουν ... Τέλος πάντων, ίσως ...

(Μπαίνει η Νίτσα) Α, καλώς την.

ΝΙΤΣΑ: Καλησπέρα. Μήπως να περιμένω απέξω;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι, όχι, ο κύριος έφευγε.

ΝΙΤΣΑ: (Καθώς αντικρίζει τον Παπαδόπουλο) Εσύ, εδώ;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Να σου εξηγήσω ...

ΝΙΤΣΑ: Τι να μου εξηγήσεις! Αλλά έπρεπε να το περιμένω.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Γνωρίζετε;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Η γυναίκα μου, που σας έλεγα.

ΝΙΤΣΑ: Έπρεπε να το φανταστώ ότι θα σε έβρισκα πάλι μπροστά μου, μπάστακα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Σε παρακαλώ, πώς μου μιλάς έτσι μπροστά στον ξένο άνθρωπο. Εγώ, να ξέρεις, ήρθα εδώ για το καλό σου.

ΝΙΤΣΑ: Για το καλό μου; Και ποιος είσαι εσύ που θα φροντίσεις για το καλό μου;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Αν μη τι άλλο, γλυκιά μου, ξέρω κάποια πράγματα παραπάνω από σένα.

ΝΙΤΣΑ: Και τι πάει να πει αυτό; Πόσοι ξερόλες δεν είναι καθάρματα. Λοιπόν και συ ... μη νομίζεις ότι είσαι καλύτερος.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Την ακούτε, κύριε, πώς μου μιλάει. Την ακούτε. Έχω άδικο, λοιπόν, που ήρθα να ζητήσω την βοήθειά σας; Γιατί, όπως και να το κάνουμε, δεν παύει να είναι γυναίκα μου και να νοιάζομαι γι' αυτήν.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Δεν ξέρω τι γίνεται μεταξύ σας, ούτε και με ενδιαφέρει, άλλωστε, να μπω στα προσωπικά σας, αλλά το ότι εσείς ... Τι δουλειά κάνετε, κύριε;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τμηματάρχης στο υπουργείο εσωτερικών, και τον ερχόμενο μήνα πρόκειται να με προαγάγουν σε διευθυντή. Τυχαίνει να το γνωρίζω αυτό, γιατί ήδη έχει γίνει σχετική έκθεση για τις υπηρεσιακές μου ικανότητες και είναι θετική.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τέλος πάντων. Θέλω να πω ότι η μόρφωση, που υπερηφανεύεστε ότι διαθέτετε, δεν παίζει καθοριστικό ρόλο στο τι πρέπει να κάνουμε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, πώς το λέτε αυτό; Είναι δυνατόν να κάνω εκείνο που πρέπει να κάνω χωρίς να ξέρω τι είναι εκείνο που πρέπει να κάνω; (στην Νίτσα) Έτσι, δεν είναι γλυκιά μου.

ΝΙΤΣΑ: Όχι.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα πώς όχι.

ΝΙΤΣΑ: Μη μ' αγγίζεις.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Είσαι η γυναίκα μου. Μην το ξεχνάς. Κι είσαι υποχρεωμένη να με ανεχθείς. Άμα δεν σου αρέσω, σου είπα ότι μπορείς να σηκωθείς να φύγεις. Εγώ θέλω να σώσω τον γάμο μας. Αλλά δεν είμαι διατεθειμένος να ανεχθώ άλλο αυτήν την κατάσταση. Να είσαι και να μην είσαι μαζί μου. Αποφάσισε, λοιπόν.

ΝΙΤΣΑ: Εκβιαστή. Σου έχω πει, δεν αντέχω άλλο μαζί σου, και πολύ θα 'θελα να είχα φύγει. Σε παρακάλεσα μόνο να μείνω μέχρι να βρω κάπου να πάω. Κι εσύ εκμεταλλεύεσαι την αδυναμία μου

αυτή. (στον Σύμβουλο) Ξέρετε τι ταπεινώσεις με έχει υποχρεώσει να υποστώ; Θα ανατριχιάσετε, αν σας πω.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εσύ, δηλαδή, δεν με εκμεταλλεύεσαι; (στον Σύμβουλο) Δεν είναι εκμετάλλευση που κάθεται μαζί μου μόνο και μόνο για να καρπώνεται ό,τι εγώ με τον προσωπικό μου μόχθο κερδίζω; Και το δικό μου το όφελος, ποιο είναι; Τίποτα. Τίποτα απολύτως. Ούτε το χέρι της δεν με αφήνει να της αγγίξω ... Έχω άδικο να διαμαρτύρομαι;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Σας παρακαλώ σεβαστείτε τον χώρο. Εδώ είναι γραφείο. Είναι δυνατόν να θέλετε να λύσετε τις διαφορές σας εδώ μέσα; (στον Παπαδόπουλο) Πηγαίνετε, κύριε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ, γιατί; Να φύγει αυτή. Εγώ δεν ήρθα πρώτος;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μα τι λέτε, κύριε. Εισβάλλατε στο γραφείο μου, αναστατώσατε τον κόσμο με τις φωνές σας και μου λέτε τώρα ότι ήρθατε πρώτος; Ποιος σας κάλεσε; Με την γυναίκα σας έχομε προγραμματισμένη συνάντηση. Επαγγελματικό ραντεβού, πώς να σας το πω.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Και ποιος πληρώνει γι' αυτό;

ΝΙΤΣΑ: Εσύ, βρε άθλιε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: (στον σύμβουλο) Άρα μπορώ να μείνω. Να δω κι εγώ πώς περνάτε τις ώρες που εγώ, σαν κερατάς, πληρώνω.

ΝΙΤΣΑ: (στον σύμβουλο) Συγγνώμη, για όλη αυτήν την αναστάτωση που σας προκαλέσαμε. Ειλικρινά, λυπάμαι. Πού να φανταστώ ότι θα έφτανε ως εδώ η χάρη του. Ας ακυρώσουμε, σας παρακαλώ, την αποψινή συνεδρία. Θα έλθω κάποια άλλη φορά. Θα σας τηλεφωνήσω να κανονίσουμε πότε.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: (στην Νίτσα) Όχι, όχι ... σας αρακαλώ, μη ..., μείνετε ... Αν είναι για χρήματα, δεν θα σας χρεώσω για την αποψινή συνεδρία. Προσφορά του γραφείου.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό δεν το ανέχομαι. Η γυναίκα μου, να ζητιανεύει.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Δεν έχετε, λοιπόν, παρά να πληρώσετε, εφόσον διατίθεσθε, και, στη συνέχεια, να αποχωρήσετε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι, πριν μου εξηγήσετε αυτό που αρχίσατε να μου λέτε προηγουμένως όταν μας διέκοψε η γυναίκα μου.

ΝΙΤΣΑ: (στον Σύμβουλο) Αφήστε, που σας λέω, να φύγω. Δεν πρόκειται να ξεμπερδέψετε από αυτόν. Ξέρετε τι σκατοεπίμονος είναι;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: (στον Παπαδόπουλο) Τι θέλετε να πούμε; Γιατί μαζί σας έχω χάσει τον μπούσουλα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Είχα πει ότι κάτι που πρέπει να κάνω, είναι αδύνατον να το κάνω χωρίς να το ξέρω. Κι εσείς το αμφισβητήσατε αυτό λέγοντας ότι η μόρφωση και οι γνώσεις δεν παίζουν κανένα ρόλο στην ηθική συμπεριφορά μας, σε αυτό που πρέπει να κάνουμε. Αυτό.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πίνετε;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τι, αν είμαι πότης;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πίνετε; Κρασί, μπίρα, ούισκι –γενικά αλκοολούχα.

ΝΙΤΣΑ: Τώρα μάλιστα, πετύχατε διάνια. Όχι ότι δεν του αρέσει. Αστειεύεστε; Αλλά πού ... τον αφήνει η τσιγκουνιά του; Άμα το βρει, του δίνει και καταλαβαίνει. Συνεπώς, αν προτίθεστε να του προσφέρετε ένα ποτό, μην το σκέφτεστε ... θα ανταποκριθεί ευχαρίστως.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι, όχι, δεν εννοούσα αυτό. Το γραφείο μας δεν είναι τόπος διασκέδασης. Αν αναφέρθηκα στο ποτό, ήταν για να το χρησιμοποιήσω σαν παράδειγμα. (στον Παπαδόπουλο) Γνωρίζετε, βέβαια, ότι, αν πιείτε πολύ, θα μεθύσετε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, αυτό το ξέρει ο καθένας.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Επ, όχι κι ο καθένας. Ένα μικρό παιδί, δεν το ξέρει. Όπως δεν το ξέρει ένας διανοητικά καθυστερημένος. Μόνο αυτοί, θέλω να πω, που είναι σε θέση να σκέφτονται ξέρουν ότι, αν πει κανείς πολύ, θα μεθύσει. Η ικανότητά μας, λοιπόν, να σκεφτόμαστε, ο λόγος που διαθέτουμε μέσα μας, μάς επιτρέπει να κάνουμε την διαπίστωση αυτή. Επομένως κι εσείς (προς τον Παπαδόπουλο) κι εσείς (προς την Νίτσα) κι εγώ ξέρομε ότι αν πιούμε πολύ, θα μεθύσομε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Προφανώς.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πόσοι, όμως, από μας –και δεν εννοώ μόνο εμάς εδώ μέσα, αλλά γενικώς όλους τους ανθρώπους που διαθέτουμε λόγο–, μολονότι ξέρομε ότι, αν πιούμε πολύ, θα μεθύσομε, εντούτοις πίνομε πολύ και μεθάμε. Γιατί;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Όπως, βέβαια, υπάρχουν και άλλοι που συμμορφώνονται με την διαπίστωση αυτή.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Καμιά αντίρρηση. Η απορία μου όπως παραμένει: γιατί άλλοι από μας συμμορφώνονται και άλλοι όχι, ενώ όλοι μας μπορούμε να κάνουμε την ίδια σκέψη, ότι δηλαδή αν πιούμε πολύ, θα μεθύσομε; Μμμ;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εξαρτάται από το αν θέλει ή δεν θέλει να πει κανείς πολύ. Να, εγώ τον τελευταίο καιρό με την κατάσταση που επικρατεί στο σπίτι, δυο-τρεις φορές ήπια μπορώ να πω αρκετά. Όχι, ίσως, μέχρι κραιπάλης, αλλά, πάντως, αρκετά, για να ζαλιστώ. Ήθελα να ξεχάσω τα βάσανά μου. Μην ακούτε την έξυπνη την γυναίκα μου, ότι δεν πίνω. Πίνω, σας διαβεβαιώ, όποτε θέλω.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Υποθέτω ότι αυτό θα το πιστεύετε και για οποιονδήποτε άλλον που πίνει.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι, κάποιος άλλος μπορεί να πιεί, επειδή θέλει να χαρεί κάποια επιτυχία του. Δεν είναι απαραίτητο να είναι κανείς σε δύσκολη θέση, για να πει.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Σε κάθε περίπτωση, πάντως, πίνει κανείς, επειδή θέλει και πίνει είτε για να ξεχάσει την λύπη του είτε για να γιορτάσει την χαρά του. Υπάρχουν, βέβαια και οι περιπτώσεις, που πίνει κανείς επειδή αναγκάζεται, επειδή, ας πούμε, τον απειλεί κάποιος ότι, αν δεν πιεί, θα τον σκοτώσει. Με εξαίρεση, λοιπόν, τις περιπτώσεις εξαναγκασμού, θα έλεγα ότι, γενικά, κάνει κανείς κάτι, επειδή θέλει να το κάνει. Αυτό τι σημαίνει; Ότι μέσα μας είμαστε εφοδιασμένοι με δυο λειτουργίες: το λόγο και την βούληση. Ο λόγος μας λέει τι συμβαίνει. Η βούληση μας παρακινεί ή μας αποτρέπει να κάνουμε αυτό που λέει ο λόγος. Συνεπώς, όσο κι αν εσείς, με τις γνώσεις και την ορθοφροσύνη που διαθέτετε, ξέρετε τι είναι καλό, η γυναίκα σας, η οποία μπορεί ασφαλώς ως λογικό, όπως εσείς,

ον να συμφωνεί μαζί σας, θα κάνει τελικά εκείνο που θέλει. Μην διαμαρτύρεσθε, λοιπόν, που δεν συμμορφώνεται με εκείνο που της υποδεικνύετε εσείς να κάνει. Πρωταγωνιστής σε ό,τι κάνομε είναι η βούληση του καθενός μας –οι επιθυμίες μας, οι ορέξεις μας, τα πάθη μας– και όχι ο λόγος. Ο λόγος, όπως έλεγε ο Χιουμ, είναι σκλάβος των παθών μας, των επιθυμιών μας, των ορέξεών μας – με δυο λέξεις: της βούλησής μας.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Και θεωρείτε ότι έχει δίκιο ο Χιουμ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Για να τον επικαλούμαι.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ειλικρινά, στο Θεό σας, πιστεύετε ότι πρέπει να κάνει κανείς ό,τι του γουστάρει; Εγώ δεν έχω κανένα πρόβλημα με τη γυναίκα μου να κάνει ό,τι θέλει, αγνοώντας αυτά που κάθε συνετός –όπως εγώ, θέλω να πιστεύω– άνθρωπος θα της υποδείκνυε να κάνει. Σκέφτεστε, όμως, τι θα γινόταν αν ήταν σωστό να κάνει ο καθένας ό,τι ήθελε, ό,τι ικανοποιούσε τα πάθη του, τις επιθυμίες του; Ζούγκλα!

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μισό λεπτό, γιατί νομίζω ότι μου τα μπερδεύετε. Εγώ δεν σας είπα ότι πρέπει να κάνει κανείς ό,τι του λένε τα πάθη του ή οι επιθυμίες του, αλλά ότι, όπως κι αν έχει το πράγμα, είναι γεγονός ότι κάνομε πάντοτε ό,τι ικανοποιεί κάποια επιθυμία μας ή κάποιο πάθος μας. Επαναλαμβάνω ότι δεν μιλάμε τώρα για τις περιπτώσεις που αναγκαζόμαστε να κάνομε κάτι, όπως όταν κάποιος με ένα πιστόλι στον κρόταφό μου με υποχρεώνει να ανοίξω την πόρτα.

ΝΙΤΣΑ: Όπως ο κύριος που με εκβιάζει να κάνω ό,τι θέλει αυτός.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Σας παρακαλώ! Σας είπα: δεν θέλω να μπω στα προσωπικά σας. Εκείνο που λέω είναι, ότι κάνοντας ό,τι θέλομε να κάνομε, δεν σημαίνει πως είναι και σωστό να κάνομε ό,τι θέλομε να κάνομε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Προσέξτε. Ο Χιουμ είπε, πιστεύω, κάτι σωστό.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Αλίμονο.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ότι οι άνθρωποι δεν είμαστε όπως τα αρπακτικά ζώα που κοιτάνε να κάνουν ό,τι ικανοποιεί προσωπικές επιθυμίες τους, αλλά τρέφομε μέσα μας ένα συναίσθημα συμπάθειας προς τους άλλους, ένα ενδιαφέρον και για την ευτυχία των άλλων, το οποίο καθορίζει τελικά και το ποιες από τις πράξεις μας είναι ηθικά καλές και ποιες όχι. Ας υποθέσομε ότι κάποιος κάνει κάτι που θέλει και με την πράξη του αυτή ωφελούνται, πέρα από τον ίδιο, κι ένας αριθμός συνανθρώπων του, και ότι κάποιος άλλος κάνει κάτι που θέλει, επίσης, αλλά εκείνο που κάνει δεν ωφελεί κανέναν άλλο παρά μόνο τον ίδιο. Ποια από τις δυο αυτές πράξεις αξίζει ηθικά;

ΝΙΤΣΑ: Μα αυτή που ωφελεί και τους άλλους. Περισσότερη ευτυχία για μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων! Αυτό δεν ήταν ο αξίωμα του Χιουμ για την ηθική συμπεριφορά μας;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι, όχι, μη μου τα μπερδεύετε. Την φράση αυτή την είπε πριν από τον Χιουμ ένας άλλος –βρετανός, επίσης– φιλόσοφος. Ο Χιουμ, βέβαια, την υιοθέτησε. Έτσι, για να το μαζέψομε ό,τι είπαμε, το κίνητρο για να κάνομε κάτι είναι η βούλησή μας –οι επιθυμίες μας, τα πάθη μας, οι ορέξεις μας.

ΝΙΤΣΑ: Αυτό είναι το πρώτο στάδιο της πράξης μας.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τι υπέροχη μαθήτριά! Θα πρέπει να είστε υπερήφανος που έχετε μια τέτοια μαθήτριά.

ΝΙΤΣΑ: Μπορείς να το βουλώσεις;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: (στην Νίτσα) Σωστά. Αυτό είναι το πρώτο στάδιο. Από 'κει και πέρα, όμως ...

ΝΙΤΣΑ: Κι εδώ μπαίνουμε στο δεύτερο στάδιο της πράξης μας. Εδώ που θα κριθεί πια αν αυτό που αποφασίσαμε να κάνουμε είναι ή δεν είναι ηθικά σωστό.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ακριβώς. Προκειμένου, λοιπόν, να θεωρηθεί ηθικά σωστό αυτό που κάνουμε, χρειάζεται το κίνητρο της πράξης μας –η βούλησή μας, η επιθυμία μας ή το πάθος μας– να συμφωνεί με την συμπάθειά μας. Θα πρέπει, δηλαδή, εκείνο που κάνουμε, να συμβάλλει και στην ευτυχία κάποιου άλλου. Διαφορετικά, αν κάνουμε κάτι που συνεπάγεται αποκλειστικά την δική μας ωφέλεια, αυτό δεν έχει καμιά ηθική αξία.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Άρα, για να το εμπεδώσω κι εγώ ο βλάκας, το να θέλω εγώ το καλό κάποιου άλλου πέρα από μένα είναι ηθικά σωστό.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Προφανώς.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Γιατί, λοιπόν, όταν είπα εγώ προηγουμένως ότι πασχίζω για το καλό της γυναίκας μου, αντιδράσατε και οι δυο σας; Εκτός κι αν στο ανθρώπινο γένος για την ευτυχία του οποίου, όπως είπατε, θα πρέπει να νοιαζόμαστε, δεν περιλαμβάνεται η σύζυγός μου.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ελάτε τώρα. Αν φροντίζετε για το καλό της γυναίκας σας, τότε δεν υπάρχει λόγος να σας κατηγορεί αυτή. Το θέμα, όμως, είναι, αν ό,τι θέλετε να κάνετε για το καλό της γυναίκας σας, είναι καλό γι' αυτήν. Μήπως αυτό «το κάνω για το καλό της γυναίκας μου» είναι απλώς ένα άλλοθί σας; Εδώ είναι, λοιπόν, η γυναίκα σας. Ας μας πει η ίδια.

ΝΙΤΣΑ: Τι να πω. Αφήστε, τι τραβάω μαζί του. Η ζωή μου είναι κόλαση.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Πες μου, μου ζήτησες κάτι, και στο αρνήθηκα; Εδώ που έρχεσαι, για να μην πάμε μακριά, ποιος πληρώνει; (στον Σύμβουλο). Βέβαια, αυτή μου το 'κρυψε ότι θα 'ρχόταν εδώ. Είπε ότι ήθελε να ξαναρχίσει χορό. Όταν ήταν μικρή, έκανε μαθήματα χορού και, απ' ό,τι μου είπε, ήταν και πολύ καλή. Αναγκάστηκε, όμως, όταν μητέρα της πέθανε, να σταματήσει. Τώρα της ήρθε πάλι η όρεξη να κάνει χορό, κι εγώ ... αμέσως «πόσα είναι αγάπη μου;», «ορίστε». Τι, ψέματα είναι;

ΝΙΤΣΑ: Τι μου ζήτησες, όμως, μετά, ε; Αυτά δεν σε συμφέρει να τα λες (στον Σύμβουλο) Δεν μπορείτε να φανταστείτε τι κρύβει μέσα στο βρομερό μυαλό του. Ντρέπομαι να πω ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τις προάλλες δεν μου ζήτησες να μείνεις μόνη σου, γιατί ένιωθες ψυχικά πιεσμένη; Στο αρνήθηκα;

ΝΙΤΣΑ: Όχι! Αλλά δεν λες ότι έβαλες να με παρακολουθούν!

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Διακριτικά.

ΝΙΤΣΑ: Τι λέει ο άνθρωπος. Τι πάει να πει αν τον βλέπω αυτόν που με παρακολουθεί. Η αίσθηση ότι κάπου υπάρχουν δυο μάτια καρφωμένα πάνω σου να παρακολουθούν την κάθε κίνησή σου και συ να μην μπορείς να προφυλαχτείς γιατί δεν μπορείς να τα εντοπίσεις ... Ω, είναι κάτι το φοβερό.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Το ξέρεις τι αισθάνομαι για σένα ... Θα μπορούσα να κάνω τα πάντα, μόνο και μόνο για να μην σε χάσω.

ΝΙΤΣΑ: Κάτω τα ξερά σου.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ξέρω ότι περνάς μια δύσκολη φάση, αγάπη μου, αλλά κι εσύ μην με ακυρώνεις ...

ΝΙΤΣΑ: Μη μ' αγγίζεις.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ που στα 'χω δώσει όλα, που σ' αγαπώ, που μπορώ να πεθάνω για σένα ...

ΝΙΤΣΑ: Μη, φύγε, σε σιχαίνομαι, μη, σου λέω, μη! (παίρνει ένα ποτήρι νερό πάνω από το γραφείο και το ρίχνει στον Παπαδόπουλο).

Γυμνοσάλιαγκα!

(Φεύγει. Ο Παπαδόπουλος κλαίει βουβά).

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ελάτε, ελάτε τώρα, ηρεμήστε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Είδατε, τι τραβάω. Έχω άδικο που παραπονιέμαι, που διαμαρτύρομαι, που φωνάζω, όπως θέλετε πείτε το ... Εντάξει, δεν λέω, μπορεί η συμπεριφορά μου να μην είναι η πρόπευσα, αλλά την αγαπάω και δε θα 'θελα να τη χάσω με τίποτα. Ειλικρινά, σας λέω, πιστέψτε με, δε θα με πείραζε να δημιουργήσει ένα δεσμό, γιατί δε θέλω να είναι δυστυχημένη, αρκεί να μη φύγει από κοντά μου. Μου έχει γίνει απαραίτητη συνήθεια, που δεν ξέρω αν θα το αντέξω, αν με εγκαταλείψει. Μπορεί να είμαστε μόνο πέντε χρόνια παντρεμένοι, αλλά έχω δεθεί τόσο πολύ μαζί της, που δεν μπορώ να ζήσω μακριά της. Εσείς, για παράδειγμα, είστε ένας κύριος, που θα συναινούσα στην δημιουργία ενός δεσμού, μαζί σας. Θέλω ο άνθρωπος που θα συνδεθεί η γυναίκα μου να μην την κακομεταχειρίζεται. Και οι πληροφορίες μου, για σας ... Όπως σας είπα έβαλα ντεντέκτιβ να παρακολουθεί την γυναίκα μου ... Ξέρω τι άνθρωπος είστε. Ένας ευυπόληπτος άνθρωπος, αν εξαιρέσουμε τις περί αθεΐας απόψεις που διδάσκετε ... σας το 'πα άλλωστε και πριν... Όχι, όχι δεν δέχομαι ότι δεν υπάρχει Θεός –ό,τι και να μου λέτε, όσες αποδείξεις κι αν μου προσκομίσετε, όχι μόνο του Χιουμ που μου είπατε, αλλά κι άλλες τόσες αν μου φέρετε. Ίσως –η γνώμη μου, έτσι;– καλά θα κάνατε αν τις παραλείπατε από την διδασκαλία σας. Πιστεύω ότι η απόρριψη του Θεού σημαίνει την κατάργηση κάθε ηθικού φραγμού. Ο άνθρωπος είναι ένα θηρίο που, όσο κι αν δίνει την εντύπωση ότι έχει εξευγενιστεί, στην πραγματικότητα παραμένει ανήμερο και σαν τέτοιο μπορεί να κάνει τα μεγαλύτερα αίσχη. Χρειάζεται, λοιπόν, κάποιο ανώτερο ον, όπως ο Θεός, που να το σέβεται και να το φοβάται. Στην σκέψη ότι ο Θεός υπάρχει, διστάζουμε να κάνουμε εκείνο που η αμαρτωλή φύση μας, μάς σπρώχνει να κάνουμε. Τέλος πάντων, αφού η γυναίκα μου δεν έχει κανένα πρόβλημα να σας ακούει να της λέτε για τις απόψεις του Χιουμ, ότι δεν υπάρχει Θεός, εμένα μου περισσεύει. Εγώ, όπως σας είπα, εκείνο που κυρίως θέλω είναι να περνάει καλά η γυναίκα μου. Κι εσείς, νομίζω, είστε ο κατάλληλος άνθρωπος, που μπορεί να την κάνει ευτυχισμένη. Υπό τον όρο, όμως, ότι θα δεχθείτε να παραμείνει μαζί μου.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μα τι είναι αυτά που λέτε. Είστε τρελός;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Απλώς, ρεαλιστής. Ένας άνθρωπος που βλέπει την πραγματικότητα όπως είναι και ρυθμίζει την συμπεριφορά του σύμφωνα με αυτήν. Τι χαμογελάτε;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Υπάρχουν λέξεις, ξέρετε, που οι άνθρωποι επενδύουν πάρα πολλά. Φτιάχνουν γύρω από αυτές έναν μύθο. Ρεαλιστής!, σου λέει ο άλλος. Τι αντιπροσωπεύει η λέξη «ρεαλιστής»; Μια φούσκα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Το λέτε εσείς αυτό; Ένας φιλόσοφος, ένας επαγγελματίας, μάλιστα, φιλόσοφος, ο οποίος φρόντισε έξυπνα να στήσει κι ένα γραφείο για να μαζεύει λεφτά, πουλώντας φιλοσοφικές θεωρίες; Οποιοδήποτε εγχειρίδιο φιλοσοφίας, κι αν ανοίξετε, δεν υπάρχει περίπτωση να μη βρείτε μέσα την λέξη «ρεαλισμός». Από τη μια πλευρά οι ρεαλιστές κι από την άλλη οι ιδεαλιστές! Μήπως είστε ιδεαλιστής και δεν μας το λέτε;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Δεν το αρνούμαι. Ναι, είμαι ιδεαλιστής. Το ίδιο, όμως, είστε κι εσείς και κάθε άλλος.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δικαίωμά σας, να είστε ό,τι θέλετε. Επιτρέψτε μου όμως κι εμένα να είμαι ό,τι θέλω. Σας δηλώνω, λοιπόν, ότι είμαι ρεαλιστής.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Δεν πάει να θέλετε, δεν μπορείτε όμως.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα τι λέτε, τώρα. Θα με τρελάνετε;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κάθε άλλο, προσπαθώ να σας ανοίξω τα μάτια. Κοιτάξτε! Μπορείτε να μου περιγράψετε αυτό τραπέζι;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Πάλι να περιγράψω; Πριν με βάλατε να σας περιγράψω την πλατεία, τώρα μου λέτε ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Για να κάνομε πιο ζωντανή την κουβέντα μας. Πείτε μου, λοιπόν.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι ένα πράγμα σε σχήμα παραλληλόγραμμου ...έχει καφέ χρώμα, ...είναι σκληρό αγγίζοντάς το,... έχει τέσσερα πόδια,... έχει ... δεν ξέρω τι ύψος, αλλά υπολογίζω γύρω στο ένα μέτρο και κάτι...αν το κτυπήσω, ακούω ένα ήχο ... τι άλλο;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όλα αυτά είναι πράγματα που τα συλλαμβάνομε με τις αισθήσεις. Αν είχα γεννηθεί χωρίς καθόλου αισθήσεις, δεν θα μπορούσα να συλλάβω κανένα από τα χαρακτηριστικά του τραπεζιού και, συνεπώς, δεν θα ήξερα ότι υπάρχει το τραπέζι.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, καλά είναι δυνατόν να γεννηθεί κανείς χωρίς καθόλου αισθήσεις;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι, βέβαια. Το θεωρώ απίθανο. Αλλά λέω «αν». Υπόθεση κάνω –πώς το λένε. Ακούστε. Καθένας μας, την ώρα που γεννιέται, είναι μέσα του ένα άγραφο χαρτί. Μόλις, όμως, οι αισθήσεις μας αρχίζουν να λειτουργούν, μας τροφοδοτούν με διάφορες παραστάσεις ή εμπειρίες, όπως τα χρώματα, οι ήχοι, οι γεύσεις, οι μυρωδιές. Κατά τον Χιουμ, ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Πάλι ο Χιουμ;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Θέλετε να ακούσετε ή όχι;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ:

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ο Χιουμ, λοιπόν, λέει ότι οι παραστάσεις ή οι εμπειρίες με τις οποίες μας εφοδιάζουν οι αισθήσεις, δεν είναι φευγαλέες, δεν τις συλλαμβάνομε με τις αισθήσεις μας για να διαλυθούν

την επόμενη στιγμή, αλλά παραμένουν μέσα μας, εντυπώνονται στο εσωτερικό μας, που παύει πια να είναι άγραφο χαρτί, γίνονται, όπως λέει ο ίδιος, εντυπώσεις. Στην συνέχεια, οι εμπειρίες ή οι παραστάσεις, όταν αποθηκευθούν μέσα μας και περάσουν στην μνήμη μας, οπότε μπορούμε πλέον να τις παρατηρούμε χωρίς την συνδρομή των αισθήσεών μας, μετατρέπονται, κατά τον Χιουμ, από εντυπώσεις σε ιδέες. Ό,τι περιέχεται, δηλαδή, μέσα μας είναι εντυπώσεις και ιδέες. Τα πάντα, κατά τον Χιουμ, πηγάζουν από τις αισθήσεις μας, από την εμπειρία μας. Εξ ου και η διδασκαλία του υπάγεται στον εμπειρισμό, την θεωρία πως ό,τι κι αν ξέρομε, το χρωστάμε στην εμπειρία μας. Θα με συγχωρήσετε όμως, αλλά πρέπει να σταματήσουμε εδώ. Περιμένω, ξέρετε, το επόμενο ραντεβού. Θα τα πούμε κάποια άλλη φορά –κάτω από πιο ομαλές συνθήκες, ίσως ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, ελπίζω. Θα το ήθελα πολύ. Και έχετε στο μυαλό σας αυτό που σας εκμυστηρεύθηκα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ποιο.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ξέρετε ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ξέρω;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Καληνύχτα.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΑΞΗ

(Στο καθιστικό δωμάτιο του σπιτιού του ζεύγους Παπαδόπουλου ύστερα από περίπου 4 μήνες)

ΝΙΤΣΑ: Ε, τώρα κι εσύ, είσαι υπερβολικός. Μπορεί να του προέκυψε κάτι.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, εντάξει ..., δεν λέω ... Αλλά, βρε παιδί μου, κι αυτός ορισμένες φορές είναι ... «τα ζώα μου αργά».

ΝΙΤΣΑ: Φυσικό δεν είναι; Φοβάται. Έχει στήσει ένα γραφείο, μια επιχείρηση, που δόξα τω Θεώ, πάει μια χαρά ... Κι υπάρχει προοπτική να πάει ακόμη καλύτερα ... Σκέφτεσαι να πάει κάτι στραβά στην ιστορία που ξεκινήσαμε; Αυτό, για 'κείνον, θα 'ταν τραγωδία. Όλα, καταλαβαίνεις, όσα έχει επενδύσει στην δουλειά του, θα γκρεμίζονταν. Χρειάζεται να είναι προσεκτικός, πώς να το κάνουμε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τι ευαισθησία, Θεέ μου!

ΝΙΤΣΑ: Ζηλεύεις;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ; Τι λες τώρα. Εγώ δεν ήμουνα που σας έκανα το προξενιό;

ΝΙΤΣΑ: Ε, μη τα λες τόσο τραγικά. Μαζί το αποφασίσαμε. Χάριν του κοινού στόχου.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Έστω. Ξέρεις πολλούς συζύγους, όμως, να συναινούν η γυναίκα τους να συνευρίσκεται με κάποιον άλλο;

ΝΙΤΣΑ: Τι θες να πεις τώρα; Μιλάς λες και είμαι έξω από το παιχνίδι ... Τέλος πάντων. Αστειεύομαι πριν, που σου είπα αν ζηλεύεις. Αλίμονο. Ξεκινήσαμε μια δουλειά και, για να την κάνουμε σωστά, πρέπει, πρώτα από όλα, να βάλουμε τα προσωπικά μας στην άκρη.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό ισχύει για όλους, βέβαια ...

ΝΙΤΣΑ: Τι υπαινίσσεσαι;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ω, τίποτα. Απλώς, θέλω να πω ..., επειδή ξέρω ... όχι μόνο εγώ δηλαδή ... είναι γνωστό αυτό ... το γνωρίζεις κι εσύ ασφαλώς ... ότι η σχέση δασκάλου-μαθητή, αν αφεθούν αυτοί στην δύναμή της και δεν λάβουν από την αρχή μέτρα αντίστασης και προφύλαξης, μπορεί να γίνει καταστροφική. Λέω, λοιπόν, μήπως ... όχι ότι θα το έκανες επίτηδες ..., μήπως, λέω, παρασυρθείτε από το πάθος, οπότε ...

ΝΙΤΣΑ: Μην φοβάσαι, γλυκέ μου.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Για σένα, όχι. Ξέρω! Τις δυνάμεις σου ...τις αντοχές σου...τις αντιστάσεις σου ...πόσο εύελικτη είσαι ...

ΝΙΤΣΑ: Ούτε για τον Αργύρη να ανησυχείς. Μην τον βλέπεις έτσι. Σου εξήγησα: είναι ο φόβος του μήπως κάτι δεν πάει καλά και τιναχτούν όλα στον αέρα. Αλλιώς, είναι αποφασισμένος. Μην αμφιβάλλεις.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Να μην αμφιβάλλω, ε;

ΝΙΤΣΑ: Τι; Ψέματα, σου λέω;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι, όχι, δεν εννοώ αυτό. Τις προάλλες εσύ δεν μου 'πλεκες το εγκώμιο της αμφιβολίας; Πως όταν αμφιβάλλεις για κάτι, σου δίνεται η ευκαιρία να το εξετάσεις πάλι και να δεις μήπως υπάρχει κάτι στραβό να το διορθώσεις.

ΝΙΤΣΑ: Φιλόσοφέ μου εσύ!

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι κορόιδευε εσύ ..., αλλά εγώ ξέρω με τι πάθος υπερασπιζόσουν το δικαίωμα της αμφιβολίας. Η μεγαλύτερη αρετή του φιλοσόφου, μου 'λεγες, είναι να αμφιβάλλει. Ακόμη και για τα αυτονόητα! Δηλαδή να μην υποστηρίζουμε τίποτε. Έχουν άδικο, λοιπόν, που κατηγορούν την φιλοσοφία σαν μια άχρηστη ενασχόληση;

ΝΙΤΣΑ: Αυτό, όμως δεν σ' εμπόδισε να με στείλεις να πάω στο γραφείο του Αργύρη να πάρω μαθήματα αυτής της άχρηστης ενασχόλησης που λέγεται «φιλοσοφία».

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Για τις ανάγκες του σχεδίου μας, μωρό μου. Εσείς οι γυναίκες ... ξέρω 'γω ... είσατε περίεργες ώρες-ώρες. Δεν φαντάζομαι να σου πέρασε από το μυαλό, ότι μ' έπιασε η πρεμούρα να γίνεις φιλόσοφος.

ΝΙΤΣΑ: Πρέπει, όμως, να σου πω γλυκέ μου ότι από τις πρώτες κιόλας συνεδρίες με τον Αργύρη κατάλαβα πως η φιλοσοφία τελικά είναι μια πολύ ωραία ενασχόληση ... και καθόλου περιττή, όπως θέλουν να την παρουσιάσουν.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ειδικά για την δουλειά μας, χρυσή μου, εξαιρετικά χρήσιμη. Ελπίζω μόνο τα γεγονότα να μη μας διαψεύσουν ως το τέλος.

ΝΙΤΣΑ: Μέχρι τώρα, δόξα τω Θεώ, πάμε καλά – νομίζω. Δυο υποθέσεις μέσα σε ... πόσο ... σε ενάμιση μήνα ε; ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι, είναι κάπου τέσσερις μήνες.

ΝΙΤΣΑ: Τέσσερις μήνες ... που ξεκινήσαμε να βάζουμε σε εφαρμογή το σχέδιο. Θυμάσαι που όρμησες στο γραφείο του για να του ζητήσεις δήθεν τον λόγο που παραστράτησα κι έγινα άθεη;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Κόντεψε ο καημένος να πάθει εγκεφαλικό με τη εμφάνισή μου. Με πέρασε για τρελό ...

ΝΙΤΣΑ: ...και μετά ήρθα εγώ τάχα ανυποψίαστη και σε βρήκα μέσα. Και πέρασαν τέσσερις μήνες! Από τότε όμως που βάλουμε μπρος με τις δυο υποθέσεις των πελατών πέρασε ενάμιση μήνας. Καθόλου άσχημα –πιστεύω.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, ναι, βέβαια, δεν λέω ... Με την πελατεία που έχει ο Αργύρης ... Κακά τα ψέματα! Ιδιωτικά μαθήματα φιλοσοφίας δεν κάνει όποιος-όποιος ... Ο κόσμος που πάει εκεί, είναι κατά τεκμήριο ευκατάστατος. Να το πεις στον Αργύρη! Πρέπει να στραφούμε πρώτα στους καλούς και τους πιο εύκολους στόχους. Όπως οι δυο υποθέσεις που χειριστήκαμε ως τώρα. Ή η υπόθεση της συμβολαιογράφου που έχει πιάσει τώρα. Πετυχαίνοντάς τους, και την αυτοπεποίθησή μας ισχυροποιούμε, και μεγαλύτερη εμπειρία αποκτάμε. Ο Αργύρης έχει ένα μεγάλο στοκ πελατών που μας επιτρέπει να κάνουμε τις κατάλληλες επιλογές. Πώς τα κατάφερε ο μπαγάσας όμως μέσα ... Πόσος καιρός είναι που άνοιξε το γραφείο ... Δυο χρόνια;

ΝΙΤΣΑ: Α, όχι.. Πέντε, μπορεί και έξη.

ΠΑΡΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ωραία, μέσα σε έξη χρόνια τα κατάφερε να δημιουργήσει τόσο μεγάλη πελατεία, εγώ τι να σου πω ... του βγάζω το καπέλο. Θα πρέπει να είναι καλός στο μπλα-μπλα. Έτσι;

ΝΙΤΣΑ: Ναι, είναι καλός δάσκαλος. Και αφοσιωμένος στην φιλοσοφία.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, το βλέπω, δεν το βλέπω.

ΝΙΤΣΑ: Πού να 'ξερε ο άνθρωπος με ποιον έμπλεξε ...

(Χτυπάει το κουδούνι).

Ο Αργύρης.

(Πηγαίνει να ανοίξει και επιστρέφει)

Είδες που ανησυχούσες. Σου 'πα δεν είναι αφερέγγυος. Μπορεί να 'ναι έτσι λίγο υποτονικός, αλλά ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Καλά, δεν είναι ανάγκη να το κάνουμε και θέμα. Μια κουβέντα είπα. Δεν βλέπτε να έχουμε τον νου μας. Φύλα τα ρούχα σου, να έχεις μισά. Έτσι, δεν λένε;

ΝΙΤΣΑ: Ναι, αλλά δεν είμαι κανένα βλίτο, που δεν ξέρω που πάνε τα τέσσερα. Χρειάζεται κάθε φορά να μου εφιστάς την προσοχή;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μωράκι μου γλυκό! Για μένα εξακολουθείς να είσαι το ανεπιτήδευτο πλάσμα μου, που έχω χρέος, σαν πιο μεγάλος, να το προστατεύω από τις κακοτοπιές ...

(Μπαίνει ο Σύμβουλος κρατώντας έναν ντοσιέ)

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Καλησπέρα. Συγνώμη που άργησα, αλλά με την κυρία Στασινοπούλου δεν ξέρεις πότε θα τελειώσεις.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Α, η συμβολαιογράφος, ε;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ναι, Συνταξιούχος πια, βέβαια, εδώ και αρκετά χρόνια. Είναι μια περίπτωση που, πέρα από τα μαθήματα φιλοσοφίας χρειάζεται κι έναν ιδιαίτερο χειρισμό.

ΝΙΤΣΑ: Συγνώμη, αγάπη μου, αλλά, αν περιμένετε να φάτε απόψε από τα χεράκια μου, άδικα θα περιμένετε. Δυστυχώς ... δεν μαγειρεύω. Όλη μέρα έτρεχα. Μπορώ, όμως, αν θέλετε, να παραγγείλω κάτι απέξω.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ έφαγα αργά –και πολύ, μάλιστα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Α, κι εγώ, αγάπη μου ... μην ανησυχείς. Η κυρία Στασινοπούλου επέμενε, επειδή τράβηξε πολύ η συνεδρία μας, ήταν και το τελευταίο, βλέπεις, ραντεβού μαζί της ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τι εννοείς σταματάει τα μαθήματα;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι, εννοώ ήταν το τελευταίο από τα ραντεβού που είχα κλείσει για σήμερα. Επειδή, λοιπόν, καθυστερήσαμε, μου πρότεινε να καθίσουμε στην πλατεία να τσιμπήσουμε κάτι. Δηλαδή, εγώ ... Γιατί η ίδια, λόγω της κατάστασης της υγείας της, ακολουθεί ειδική διαίτα.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν πάει καλά, ε;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Είναι πολύ σοβαρά. Οι γιατροί, μου 'πε απόψε, της δίνουν κάπου δυο μήνες ζωή. Ευτυχώς, δεν πονάει –δεν έχει αφόρητους πόνους, δηλαδή. Η καημένη! Η μεγάλη αγωνία της είναι να της εξηγήσω τι είναι η ψυχή, αν μετά το φυσικό τέλος μας συνεχίζει αυτή να υπάρχει.

ΝΙΤΣΑ: Κι εσύ;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εγώ, τι.

ΝΙΤΣΑ: Εσύ, τι της λες; Ότι υπάρχει;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι υποχρεωτικά. Υπάρχουν, βέβαια, φιλόσοφοι, μεγάλοι φιλόσοφοι μάλιστα, όπως ο Πλάτων ή ο Καρτέσιος, ας πούμε, που ισχυρίζονται ότι οι άνθρωποι αποτελούνται από σώμα και ψυχή και ότι, αντίθετα με το σώμα που, όπως κάθε υλικό αντικείμενο, με τον καιρό φθείρεται και τελικά καταστρέφεται, η ψυχή είναι άυλη και άφθαρτη. Άλλοι φιλόσοφοι, όμως, αμφισβητούν την ύπαρξη της ψυχής.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μεγάλοι φιλόσοφοι; Θέλω να πω, οι φιλόσοφοι που αρνούνται ότι υπάρχει ψυχή είναι κι αυτοί τόσο σπουδαίοι όσο ο Πλάτων ή ο Καρτέσιος;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τι σημασία έχει. Εκείνο που μετράει περισσότερο είναι αν τα επιχειρήματα που μεταχειρίζεται κανείς για να στηρίξει την άποψή του είναι ισχυρά. Και τα επιχειρήματα που ορισμένοι φιλόσοφοι επικαλούνται έχουν βάση. Να ο Χιουμ ..., ας πούμε ... Θυμάσαι την έντονη κουβέντα που είχαμε γι' αυτόν την πρώτη φορά που είχες έλθει στο γραφείο μου, έξαλλος ... Πόσος καιρός πάει από τότε;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τέσσερις μήνες; Έτσι δεν είναι μωρό μου;

ΝΙΤΣΑ: Ναι, βέβαια.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ο Χιουμ, λοιπόν, παρατηρεί κάτι έξυπνο κι απλό. Όταν σκύψουμε μέσα μας, λέει, να δούμε τι είναι εκείνο που ονομάζουμε ψυχή, συνείδηση, εαυτό μας, αυτό το άλλο, τέλος πάντων, πράγμα που λέμε ότι υπάρχει πίσω από το σώμα μας, τι βλέπουμε; Εικόνες ή παραστάσεις των πραγμάτων που παρατηρούμε με τις αισθήσεις μας και εμπειρίες που ζήσαμε. Την εικόνα του χρώματος του τραπεζιού εκείνου, την παράσταση του ήχου της καμπάνας της εκκλησίας, την εμπειρία από την πρώτη συνάντησή μας, κ.λπ., κ.λπ. Αυτό που λέμε «ψυχή», «συνείδηση», «εαυτό» δεν υπάρχει πουθενά, κατά τον Χιουμ.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Συγνώμη που θα διαφωνήσω πάλι, αλλά δεν ξέρω βρε παιδί μου ... να, μου φαίνεται εξωφρενικό αυτό που λέει ο Χιουμ: Δεν υπάρχει μέσα μας ψυχή! Δεν μπορεί οι εικόνες μου, οι παραστάσεις μου, οι εμπειρίες μου να είναι αδέσποτες, σκόρπιες μέσα μου, χύμα από δω κι από κει. Κάπου δεν θα πρέπει να είναι τοποθετημένες; Η εντύπωσή μου, να το πω έτσι απλοϊκά, είναι ότι θα πρέπει να φανταστούμε την ψυχή μας σαν έναν κάδο μέσα μας, που εντάξει δεν μπορούμε να τον δούμε, να τον αγγίξουμε, έναν άυλο κάδο, ας πούμε, όπου είναι συγκεντρωμένες οι εικόνες, οι παραστάσεις και οι εμπειρίες μας. Αυτός, λοιπόν, ο κάδος είναι η ψυχή μας.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: (στην Νίτσα) Εσύ τι λες;

ΝΙΤΣΑ: Κι εγώ νομίζω ότι η ψυχή μας είναι κάτι σαν αποθηκευτικός χώρος μέσα μας. Ναι, συμφωνώ, νομίζω, με τον Κώστα. Θα προτιμούσα όμως, αντί να παρομοιάσουμε την ψυχή μας με κάδο ... μου χτυπάει, ξέρεις, άσχημα η εικόνα αυτή ... να λέμε καλύτερα ότι η ψυχή μας είναι μια αποθήκη όπου φυλάσσονται μέσα οι εικόνες, οι παραστάσεις και οι εμπειρίες μας.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Αποθήκη ή κάδος, πάντως κάτι που υπάρχει μέσα μας, ξεχωριστά από το σώμα μας. Αυτό δεν εννοείτε;

ΝΙΤΣΑ: Ναι, βέβαια. Άλλο το σώμα μας, που είναι κάτι χειροπιαστό και φανερό, κι άλλο η ψυχή μας, που είναι άυλη, που την νιώθουμε χωρίς να μπορούμε να την παρατηρήσουμε. Θέλω να πω, δηλαδή, ότι αντίθετα με το σώμα, η ψυχή ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μην κουράζεσαι ... Κατάλαβα. Ας πάρουμε ... Υπάρχει κανένας κάδος εδώ; Άσε-άσε, δεν χρειάζεται, ας πάρουμε αυτόν τον καλάθο των αχρήστων. Το ίδιο κάνει. Βλέπομε ότι μέσα στο καλάθι αυτό υπάρχουν ένα σωρό πράγματα: χαρτιά, χαρτιά, χαρτιά ..., ένα μολύβι, μια σακούλα, ένα άδειο μπουκαλάκι ... Αν αδειάσω το καλάθι από ό,τι περιέχει ... (αναποδογυρίζει τον καλάθο των αχρήστων αδειάζοντας ό,τι περιέχει). Ιδού το καλάθι πάλι! Εξακολουθεί κι έτσι άδειο να υπάρχει κανονικά. Η ύπαρξη του καλάθιού, λοιπόν, —όπως, επίσης, βέβαια, η ύπαρξη του κάδου ή της αποθήκης— δεν εξαρτάται από το τι περιέχουν. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με την ψυχή. Αν, δηλαδή, αδειάσουμε την ψυχή από τις εικόνες ή τις παραστάσεις και τις εμπειρίες που περιέχει, η ψυχή εξαφανίζεται κι αυτή μαζί.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, τι λες τώρα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πρόσεξε. Η ψυχή μας, όπως λέει ο Χιουμ, δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια δέσμη παραστάσεων, εικόνων και εμπειριών.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μια ανθοδέσμη από τριαντάφυλλα, ας πούμε.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εσύ μπορεί να κοροϊδεύεις τώρα ..., αλλά ναι, θα μπορούσαμε να παρομοιάσουμε την ψυχή με μια ανθοδέσμη από τριαντάφυλλα, που, όταν σκορπιστούν αυτά, τα πάρει ο αέρας και χαθούν, η ανθοδέσμη δεν υπάρχει πια.

ΝΙΤΣΑ: Μα, καλά έλεγες τέτοια πράγματα στην κα ... , την συμβολαιογράφο, τέλος πάντων; Η γυναίκα είναι στα πρόθυρα του θανάτου και συ της μιλούσες για την ψυχή σαν μια δέσμη που μπορεί να σκορπιστεί από δω κι από κει; Και

από την άλλη μιλάνε για την παρηγοριά της φιλοσοφίας. Ποιος το 'πε, αλήθεια, αυτό; Κάποιος, θυμάμαι, μου 'πες ότι το 'πε ... ο...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ο Βοήθιος. Είναι ο τίτλος ενός βασικού βιβλίου του. Αλλά δεν καταλαβαίνω πού είναι το πρόβλημα. Υπάρχει πιο ανώδυνο πράγμα από το να πεθαίνεις σαν να πηγαίνεις για ύπνο; Όπως όταν κοιμόμαστε δεν αντιλαμβανόμαστε ούτε αισθανόμαστε τίποτε κι έτσι, είναι σαν να μην υπάρχομε καθόλου, το ίδιο, λέει ο Χιουμ, θα συμβεί και με τον θάνατό μας: όλες οι εικόνες, οι παραστάσεις και οι εμπειρίες, που αποκτήσαμε στην ζωή μας, θα σβηστούν και, μετά την διάλυση του σώματός μας, δεν θα μπορούμε ούτε να σκεφτόμαστε, ούτε να βλέπομε, ούτε ν' ακούμε, ούτε να αγαπάμε, ούτε να λυπόμαστε, ούτε τίποτε άλλο. Αυτό απλά σημαίνει: δεν θα υπάρχομε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θα υπάρχομε έτσι όπως ξέρουμε ότι υπάρχομε ως τώρα. Μπορεί, όμως, να υπάρχομε κάπως αλλιώς. Τι, το αποκλείεις;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μα, τι με ρωτάς τώρα. Να σου πω τι γίνεται μετά τον θάνατό μας; Εδώ δεν μπορούμε να ξέρομε αν θα ανατείλει αύριο το πρωί ο ήλιος.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν ξέρω αν ξέρεις εσύ, εγώ, πάντως, ξέρω ότι ο ήλιος θα ανατείλει αύριο το πρωί.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μπα. Και πώς είσαι τόσο σίγουρος;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Έλα τώρα. Ο ήλιος ανατέλλει κάθε πρωί εδώ και εκατομμύρια χρόνια.

ΝΙΤΣΑ: Αυτό θα μπορούσαμε να το πούμε αν ξέραμε ότι κάτι που συνέβη στο παρελθόν θα συμβεί και στο μέλλον.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πολύ σωστά. Αυτό, όμως, δεν μπορούμε να το ξέρομε, γιατί ακόμη η φύση συνεχίζει την πορεία της. Μέχρι σήμερα, πράγματι ο ήλιος ανέτειλε ομοιόμορφα κάθε πρωί. Από αύριο, όμως, μπορεί να αρχίσει μια καινούρια φάση της πορείας η φύσης, και η φύση να μην συμπεριφέρεται πια ομοιόμορφα. Οπότε θα μπορούσες να πεις με βεβαιότητα ότι ο ήλιος θα ανατείλει αύριο επειδή μέχρι σήμερα ανέτειλε ομοιόμορφα; Όχι, βέβαια.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, τότε δεν θα πρέπει να είμαστε σίγουροι για τίποτε.

ΝΙΤΣΑ: Ο Χιουμ, παιδί μου, ήταν σκεπτικιστής. Καταλαβαίνεις; Αμφέβαλλε για τα πάντα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι και για τα πάντα. Δεν ήταν τρελός ο άνθρωπος να αμφισβητεί ότι ένα κι ένα κάνουν δύο, ότι ένα άσπρο γαρύφαλλο είναι άσπρο, ότι ένα τρίγωνο έχει τρεις γωνίες ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα αυτά είναι ταυτολογίες. Δεν μας λένε τίποτε απολύτως. Μόνη της η λέξη «τρίγωνο» μιλάει για ένα σχήμα με τρεις γωνίες. Το ίδιο και η λέξη «άσπρο»: αναφέρεται σε κάθε πράγμα που είναι άσπρο. Δεν μπορεί, ένα άσπρο γαρύφαλλο να μην είναι άσπρο, Έτσι δεν είναι;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ασφαλώς. Ο Χιουμ δεν λέει τίποτε διαφορετικό. Όλες οι ταυτολογίες, υποστηρίζει, είναι, όπως είπες κι εσύ, υποχρεωτικά αληθείς, με την έννοια ότι κανένας μας δεν έχει την δυνατότητα να τις αμφισβητήσει. Πέρα, όμως, από τις ταυτολογίες, υπάρχουν και οι προτάσεις με τις οποίες περιγράφουμε τα γεγονότα, τι γίνεται δηλαδή στον κόσμο. Όλες αυτές οι προτάσεις που περιγράφουν γεγονότα είναι αμφισβητήσιμες. Ακόμη και οι νόμοι της φύσης, που περιγράφουν τι ισχύει στον κόσμο, όσο κι αν μας δίνουν την εντύπωση ότι είναι ακατάλυτοι, είναι απλές υποθέσεις, που μπορεί να μην είναι σωστές.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Σοβαρά; Δηλαδή αυτό που μας λένε οι φυσικοί ότι το νερό βράζει στους 100 βαθμούς Κελσίου μπορεί να μην ισχύει;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Δεν λέει ακριβώς αυτό ο συγκεκριμένος νόμος.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Αλλά, τι;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ότι όταν το νερό, που βάζομε να ζεσταθεί, φτάσει στους 100 βαθμούς Κελσίου, πρέπει να περιμένουμε ότι θα αρχίσει να κοχλάζει, να βράζει. Πρέπει! Το ίδιο υποθέτομε και με τον νόμο για την διαστολή των μετάλλων, σύμφωνα με τον οποίο λέμε ότι, αν ένα μέταλλο θερμανθεί, αυτό πρέπει να διασταλεί. Γενικά, οι νόμοι της φύσης μιλάνε για γεγονότα που το ένα είναι η αιτία και το άλλο το αποτέλεσμα έτσι, ώστε, όταν συμβεί το ένα, η αιτία, να ακολουθήσει αναγκαστικά το άλλο, το αποτέλεσμα.

ΝΙΤΣΑ: Η αρχή της αιτιότητας!

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ακριβώς. Όλη η γνώση μας, για το τι συμβαίνει στον κόσμο στηρίζεται στην αρχή της αιτιότητας. Οι επιστήμονες, ο καθένας τους στο πεδίο της έρευνάς του, αλλά και εμείς στην καθημερινή ζωή μας προσπαθούμε μανιωδώς να βρούμε τις αιτίες των πραγμάτων, γιατί νομίζουμε ότι, κατέχοντάς τες, θα ξέρομε με βεβαιότητα εκείνο που θα συμβεί μετά. (στον Παπαδόπουλο) Να, η Νίτσα ξέρει. Το 'χομε συζητήσει αυτό το θέμα στην συνεδρία για τον Χιουμ, και μπορεί να σου εξηγήσει. Έτσι δεν είναι, κούκλα μου. Θυμάσαι; Μμμ;

ΝΙΤΣΑ: Πώς, πώς, ασφαλώς. Να πω;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Παρακαλώ.

ΝΙΤΣΑ: Ας πάρουμε, σαν παράδειγμα, την περίπτωση, του νερού που βράζει στους 100 βαθμούς Κελσίου ... Εντάξει; Σύμφωνα με την αρχή της αιτιότητας υποθέτουμε τρία πράγματα: πρώτον την αιτία, που είναι οι 100 βαθμοί Κελσίου που δείχνει το θερμόμετρο, δεύτερον το αποτέλεσμα που είναι ο βρασμός του νερού και τρίτον ο αναγκαίος δεσμός που υπάρχει μεταξύ αιτίας και αποτελέσματος. Εντάξει; Από τους τρεις αυτούς συντελεστές της αιτιότητας, μόνο για την αιτία και το αποτέλεσμα έχουμε δικαίωμα να μιλάμε. Μπορούμε να δούμε, χρησιμοποιώντας το θερμόμετρο, πότε η θερμοκρασία φτάνει στους 100 βαθμούς Κελσίου, όπως μπορούμε να δούμε πότε το νερό αρχίζει να βράζει, όταν το δούμε να κοχλάζει. Τον αναγκαίο δεσμό όμως που λέγεται ότι υπάρχει ανάμεσα στα δυο αυτά γεγονότα δεν τον βλέπουμε! (στον Παπαδόπουλο) Τον βλέπεις εσύ πουθενά;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι αλλά είμαστε υποχρεωμένοι να δεχθούμε ότι υπάρχει.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μπα, γιατί;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Γιατί πάντοτε όποτε είδαμε το θερμόμετρο, το οποίο είχαμε βυθίσει στο νερό που βάλαμε να ζεσταθεί, να φτάνει τους 100 βαθμούς, βλέπαμε μετά και το νερό να κοχλάζει. Κι αυτό συνέβη άπειρες φορές, χωρίς ποτέ καμιά εξαίρεση. Είναι δυο γεγονότα που πάντοτε το ένα διαδέχεται το άλλο.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ακριβώς, ήρθες στα λόγια του Χιουμ: ότι η αιτιότητα, η σχέση αιτίας και αποτελέσματος, είναι μια σχέση μεταξύ δυο γεγονότων που το ένα διαδέχεται το άλλο απαρέγκλιτα, και τίποτε άλλο. Δεν υπάρχει μεταξύ της αιτίας και του αποτελέσματος κάτι μέσα τους, ένας αναγκαίος δεσμός, που τα ενώνει. Απλώς συμβαίνει ως τώρα το ένα να ακολουθεί σταθερά κι απαρέγκλιτα το άλλο. Να! Κι ο σκύλος μου κάθε φορά που τον χτυπάω ελαφρά στο κεφάλι κα μετά του δίνω να φάει, από ένα σημείο και μετά συνδέει ο καημένος τα δυο αυτά γεγονότα και περιμένει ότι μόλις δεχθεί το χτύπημα στο κεφάλι θα ακολουθήσει και το φαΐ. Μια συνήθεια είναι. Έχομε συνηθίσει να βλέπομε τα γεγονότα με έναν ορισμένο τρόπο, σαν αιτίες και αποτελέσματα που οι μεν γεννάνε τα δε. Αλήθεια, πόσα πράγματα, όμως, που τα 'χομε συνηθίσει, τελικά αποδεικνύονται ότι δεν είναι έτσι όπως συνηθίσαμε να τα βλέπομε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Θέλεις να πεις, δηλαδή ... ή μάλλον ο Χιουμ λέει ότι δεν υπάρχει αντικειμενική γνώση, ότι είμαστε θύματα της συνήθειας; Μα, αυτό είναι φοβερό! Τότε όλος αυτός ο πολιτισμός που αιώνες τώρα, τι λέω που εκατομμύρια χρόνια, έστησε σιγά-σιγά ο άνθρωπος είναι μια χίμαιρα! Ένα δημιούργημα της συνήθειας, πρόκειται για έναν παραπλανητικό φακό μπροστά μας που μας εμποδίζει να δούμε τα πράγματα όπως είναι σ' αλήθεια. Αλλά το πιο φοβερό ξέρεις ποιο είναι; Εντάξει! Να βγάλω τον παραπλανητικό φακό από μπροστά μου! Να τον σπάσω! Να τον κάνω χίλια

κομμάτια, να τινάξω από πάνω μου την συνήθεια που με κρατάει σκλάβο της ... Και λοιπόν; Τι θα γίνει μετά; Θα ξεφύγουμε από την συνήθεια που ως τώρα έχει παγιωθεί μέσα μας, για να πάμε όμως πού; Σε μια άλλη συνήθεια που θα αρχίσουμε πάλι να δημιουργούμε σιγά-σιγά; Με άλλα λόγια μπροστά μας ανοίγονται δυο δρόμοι ... Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα, δηλαδή. Σκέφτομαι την καημένη την συμβολαιογράφο. Να βρίσκεται στα πρόθυρα του θανάτου και να ακούει εσένα να της μιλάς για την ματαιότητα από την οποία ό,τι κι αν κάνει ο άνθρωπος δεν μπορεί να ξεφύγει. Εκτός κι αν ... Εκτός κι αν το κάνεις επίτηδες. Να την διαλύσεις την κακομοίρα την γυναίκα. Να την ξαποστείλεις μια ώρα αρχύτερα. Ε, μη μου πεις. Είσαι γάτα. Και δεν σου φαίνεται, λοιπόν. Φαντάζομαι να έχεις μαζέψει τις πληροφορίες που σου 'πα –πού δουλεύουν οι γιοι της, την οικογενειακή κατάστασή τους, τις συνήθειές τους, τη σχέση τους με τη μάνα τους ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: (δείχνοντας τον ντοσιέ) Τα 'χω εκεί μέσα όλα. Νομίζω, όμως, ότι καλά θα 'ταν να μην αναλάβεις δράση όσο ζει η κα Στασινοπούλου. Δεν θα κρατήσει, άλλωστε, και πολύ. Όπως σας είπα οι γιατροί της δίνουν δυο μήνες.

ΠΑΣΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα τι είναι αυτά που λες; Είσαι καλά; Ίσα-ίσα τώρα, που ζει η γριά, μπορεί να πιάσει ο εκβιασμός μας καλύτερα. Η Νίτσα πήγε σήμερα, όπως με ενημέρωσε, στο υποθηκοφυλακείο και ... Καλύτερα να στα 'πει η ίδια.

ΝΙΤΣΑ: Πραγματικά έχει γίνει μεγάλη κομπίνα. (στον Σύμβουλο) Η κυρία κατάφερε να βάλει στο χέρι ολόκληρη δασική έκταση του δημοσίου. Κι έχει κάνει τα συμβόλαια, όπως μου είπε ο δικηγόρος, γιατί πήγα με δικηγόρο στο υποθηκοφυλακείο, τζι-τζι, να μην μπορείς να την πιάσεις πουθενά.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μα τι κάνετε, ρε παιδιά. Θα καούμε. Οι δουλειές αυτές πρέπει να γίνονται μυστικά. Κι εσύ πας και μου φωνάζεις δικηγόρο;

ΝΙΤΣΑ: Μη φοβάσαι αγάπη μου. Έχουν γνώσιν οι φύλακες. Τι νομίζεις, έβγαλα κανένα δελτίο ειδήσεων; Απλώς πήρα έναν γνωστό μου δικηγόρο ... Τον ξέρει ο Κώστας ... ο Δίντσας. Να κάνει έναν συνήθη έλεγχο συμβολαίων. Τυπικά πράγματα. Να ξέρουμε πού πάμε ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τέλος πάντων. Το θέμα είναι ότι μας συμφέρει να κάνουμε την δουλειά όσο ζει η γριά. Γιατί, εντάξει, πες ότι μετά το θάνατό της, χτυπάμε την πόρτα στους δυο γιους της και τους λέμε «κοιτάξτε, η μάνα σας έκανε αυτήν την καταπάτηση έκτασης του Δημοσίου. Αν θέλετε να μην αρχίσουν να σκαλίζουν την υπόθεση με όποιες συνέπειες μπορεί να έχει αυτό στην κτηματική σας περιουσία, ρίξτε τα». Εγώ δέχομαι, όπως μας έχεις πει, ότι είναι καλοί κι αξιοπρεπείς κύριοι, και ότι, για να μην έχουν τραβήγματα, θα συμφωνήσουν μαζί μας στο ποσό που θα καταλήξουμε. Αυτό είναι το καλό σενάριο. Υπάρχει, όμως, και το κακό: να μην συμφωνήσουν τα παιδιά. Οπότε; Ενώ, αν όσο ζει η γριά, πάμε και της σφυρίξουμε ότι ξέρουμε τι λαδιά έχει κάνει και ότι, για να μην προβούμε σε αποκαλύψεις, θα πρέπει να μας δώσει τόσα, τι νομίζεις; Δεν θα υποκύψει; Θα 'θελε ποτέ να φύγει από τον κόσμο αυτό με την ιδέα ότι πίσω της μετά θα λένε ότι ήταν μια απατεώνισσα; Ίσα-ίσα που εγώ πιστεύω ότι θα πίεζε τα παιδιά της να ενδώσουν σε ό,τι τους ζητάμε, για να σώσει την υστεροφημία της. Γι' αυτό, ξέχασέ το. Τώρα πρέπει να δράσουμε, πριν τα τινάξει η γριά. Λοιπόν, εγώ πάω για ύπνο. Να πάρω και το ντοσιέ να δω τι έχεις μαζέψει. Θα τα πούμε αύριο. Καληνύχτα.

(Φεύγει)

ΝΙΤΣΑ: Γιατί είσαι έτσι; Καλά σου λέει ο Κώστας. Είναι κρίμα μια σίγουρη περίπτωση και με γερή μπάζα, να πάει χαμένη, γιατί δεν υπολογίσαμε σωστά τον χρόνο.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Το καταλαβαίνω. Αλλά πώς μπορώ να φερθώ έτσι στην γυναίκα αυτή. Ήταν πάντα, κι είναι ακόμη βέβαια, τόσο γενναιόδωρη μαζί μου! Με έβαλε στο σπίτι της, μου εμπιστεύθηκε τόσα πράγματα από τη ζωή της, με γνώρισε στα παιδιά της, μου εκμυστηρεύτηκε την αρρώστια της, μου ζητάει να της συμπαρασταθώ ... Κι εγώ, διαγράφοντάς τα όλα αυτά, να πάω να της πετάξω κατάμουτρα «είσαι μια απατεώνισσα».

ΝΙΤΣΑ: Μα, εσύ δεν θα έλθεις σε καμιά επαφή μαζί της. Να, με τους άλλους δυο πελάτες εμφανίστηκες εσύ πουθενά; Να αποκαλυφθείς εσύ, ο τροφοδότης μας; Αλίμονο! Να διαρρεύσει ότι αλιεύουμε τα θύματά μας μέσα από την πελατεία του γραφείου σου; Χαθήκαμε.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τι σημασία έχει για μένα, αν θα παρουσιαστώ ο ίδιος μπροστά της, να διαπραγματευτώ μαζί της. Η ιδέα ότι σας την παρέδωσα να την κατασπαράξετε με σκοτώνει.

ΝΙΤΣΑ: Κάτσε τώρα, γιατί σαν πολύ τραγικά τα λες. Δηλαδή, η κυρία είναι αθώα και πάμε εμείς να την μπλέξουμε; Μη τρελαθούμε, σε παρακαλώ. Όχι πες μου: έκανε ή δεν έκανε απατεωνιά; Και τι απάτη. Καραμπινάτη. Άντε τώρα από 'κει πέρα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Είπα εγώ, όχι; Αλλά, ας πάνε να την βρούνε άλλοι, οι αρμόδιοι. Όχι να μπω εγώ στην μέση.

ΝΙΤΣΑ: Μα και με τους δυο άλλους πελάτες σου το ίδιο δεν έγινε; Εκεί δεν είχες τύψεις;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μα ποιος σου 'πε ότι δεν είχα και μ' εκείνους τύψεις. Τις πρώτες νύχτες οι ενοχές μου δεν με άφηναν να κοιμηθώ. Υπέφερα πολύ.

ΝΙΤΣΑ: Μετά, όμως;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μετά, εντάξει ηρέμησα.

ΝΙΤΣΑ: Είδες; Με τον καιρό τα πράγματα καταλαγιάζουν. Και τώρα, με την συμβολαιογράφο, έτσι θα γίνει. Θα δεις. Στην αρχή, μπορεί να νιώθεις άβολα, σε καταλαβαίνω. Αλλά μετά σιγά-σιγά, με τον καιρό, όλα θα πάρουν τη θέση τους.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εγώ ευχαρίστως να παραιτηθώ. Δεν μπορώ να αντέξω αυτήν την φθορά κάθε φορά που θα εκβιάζομε κάποιον από τους πελάτες του γραφείου μου. Σε παρακαλώ, πες στον Κώστα, δεν μπορώ άλλο. Μην με υπολογίζετε εμένα πια.

ΝΙΤΣΑ: Μα τι είναι αυτά που λες τώρα. Συμφώνησες καλά-καλά, και τώρα λες «άντε κόψτε το λαιμό σας». Θα μπορούσες από την αρχή να πεις ότι δεν μ' ενδιαφέρει η πρότασή σας. Τώρα, είναι αργά.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τι εννοείς;

ΝΙΤΣΑ: Ότι, αν επιμείνεις, εσύ θα είσαι το τελευταίο θύμα εκβιασμού της επιχείρησής μας.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πώς, δηλαδή. Με απειλείς ότι, αν δεν συνεχίσω, θα με καταγγείλετε στην αστυνομία;

ΝΙΤΣΑ: Θα το θεωρούσα περιττό. Εκείνο που θα μπορούσαμε απλώς να κάνουμε εμείς είναι να φροντίσουμε να πληροφορηθεί ένας από τους πελάτες του γραφείου σου πώς εκβιάστηκαν δυο άλλοι πελάτες σου. Από 'κει και πέρα φυσικό είναι να μεταφέρει αυτός την πληροφορία σε κάποιον άλλο πελάτη, και πάει λέγοντας, μέχρι κάποιος τελικά να καταγγείλει στην αστυνομία το γραφείο σου, σαν μια επιχείρηση εκβιαστών.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Έτσι, όμως, η μπάλα θα πάρει μαζί κι εσένα και τον Κώστα.

ΝΙΤΣΑ: Η εκδίκηση είναι τόσο γλυκιά, που τίποτε, καμιά απειλή, κανένας κίνδυνος δεν φτάνει για να την σταματήσει ... Λοιπόν, διάλεξε: εκβιαστής ή θύμα εκβιασμού; Τι προτιμάς;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Νομίζεις ότι είναι καλύτερα να προετοιμάσω εγώ την κα Στασινοπούλου ή να την αφήσω να αιφνιδιαστεί μια και καλή, όταν πάει να την βρει ο Κώστας για να διαπραγματευθεί μαζί της;

ΝΙΤΣΑ: Τι να σου πω, αγάπη μου. Καλύτερα συζητήσέ το αύριο με τον Κώστα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πες μου, σε παρακαλώ. Εσύ ... εσύ ... τι λες;

ΝΙΤΣΑ: Είσαι σίγουρος ότι δεν πεινάς;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι μάτια μου. Μήπως πεινάς εσύ, και ντρέπεσαι να το πεις;

ΝΙΤΣΑ: Εγώ, ξέρεις καλά ότι, όταν θέλω κάτι, το λέω ευθέως.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, τι θες να πεις τώρα; Ότι εγώ όταν θέλω κάτι, κρύβομαι;

ΝΙΤΣΑ: Είπα εγώ κάτι τέτοιο;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Δεν το είπες, αλλά λέω μήπως το εννοείς.

ΝΙΤΣΑ: Είσαι συ ένας, αγάπη μου.

ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΗ

(Υστερα από έναν χρόνο περίπου σ' ένα επαγγελματικό γραφείο, το ίδιο με της Πρώτης Πράξης)

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: ... Εμένα με ρώτησες που του 'πες την άλλη εβδομάδα. Ε; Ξέρω 'γω τι μπορεί να συμβεί εντωμεταξύ; Θυμάσαι τι έγινε με τον άλλο. Συμφωνήσαμε καλά-καλά, κανονίσαμε και την αμοιβή και τελικά, αφού μας πήγαινε από εβδομάδα σε εβδομάδα και από μέρα σε μέρα, μας την κοπάνισε ο κύριος στο εξωτερικό. Δεν πα να τον καταγγείλεις όπου θες, στα τέτοια του εκεί που είναι.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ε, καλά εδώ δεν είναι ίδια περίπτωση. Ο Κολοβός δεν μπορεί να την κοπανήσει όπως ο άλλος –το 'χω ψάξει καλά. Απλώς, με παρακάλεσε να του δώσω μερικές μέρες να μαζέψει τα λεφτά. Εδώ που τα λέμε κιόλας 60.000 ευρώ που του ζητάμε, δεν είναι μύγες.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κι αν του τύχει κάτι αύριο; Πεθάνει ας πούμε ...

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ε, καλά τώρα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι «ε, καλά τώρα». Πες ότι συμβαίνει, σου λέω 'γω... Εμείς, θα τα 'χουμε χάσει τα λεφτά;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Και τι θες να κάνω τώρα: να πάω να του πω «συγνώμη, δεν ισχύει η παράταση που σου 'δωσα, σκάστα, γιατί αύριο κιόλας πηγαίνω στην υπηρεσία σου και σε καταγγέλλω για πλαστογράφιση της ηλικίας σου»;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ακριβώς, αυτό θέλω να κάνεις.

ΝΙΤΣΑ: Ε, όχι, αγάπη μου. Είσαι υπερβολικός.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εγώ; Φταίω εγώ που ο σύζυγός σου τα 'κανε μούσκεμα; Αν εντωμεταξύ πεθάνει ο Κολοβός, τι θα λες, έφταιγε η κυρά Μαρία; Δεν μου απαντάς. Έχω άδικο;

ΝΙΤΣΑ: Χριστέ μου, δεν το πιστεύω. Πώς έγινες έτσι;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όπως με ήθελες αγάπη μου;

ΝΙΤΣΑ: Εγώ;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εσύ κι αυτός μαζί. Θυμάσαι πριν κανένα χρόνο, στο σπίτι ... ; Δεν είχε πεθάνει ακόμη η Στασινοπούλου. Σε είχα παρακαλέσει να μείνω απέξω από την υπόθεσή της. Και τι μου 'πες, θυμάσαι; «Διάλεξε: εκβιαστής ή θύμα εκβιασμού;». Και διάλεξα: εκβιαστής. Ήταν αυτό που θέλατε εσύ κι αυτός. Απλώς, από την στιγμή που κατέληξα οριστικά πια να γίνω εκβιαστής, αποφάσισα να γίνω ένας σωστός εκβιαστής –χωρίς συναισθηματισμούς, χωρίς αναστολές, χωρίς ταλαντεύσεις, με σαφείς στοχεύσεις. Είναι βασική μου αρχή, πρέπει να σου πω, όταν αποφασίζω να κάνω μια δουλειά, να την κάνω καλά. Το ίδιο δεν έκανα και με το γραφείο αυτό, ξεκινώντας το; Κι αν κρίνω από τον αριθμό των πελατών του γραφείου, δεν νομίζω να τα πήγα κι άσχημα.

ΝΙΤΣΑ: Όχι, βέβαια, κάθε άλλο.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ωραία, μην απορείς τώρα που είμαι ένας σκληρός εκβιαστής. Εσείς με παρασύρατε να γίνω κάτι που όχι μόνο δεν είχε περάσει από το μυαλό μου αλλά, μπορώ να σας διαβεβαιώσω, το

απεχθανόμουν κίολας. Γιατί διαμαρτύρεσθε, λοιπόν, τώρα γι' αυτό που με σπρώξατε να γίνω. Δικό σας επινόημα είμαι.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Λίγη ευελιξία, όμως, δεν βλάπτει.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Πρακτικά, δεν ξέρω. Μπορεί να βολεύει, μπορεί και όχι.. Από ηθική άποψη είναι που δεν συμφωνώ.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, τι θέλεις να πεις ... δεν κατάλαβα ... ότι ένας ευέλικτος εκβιαστής είναι ηθικά επιλήψιμος, αλλά ένας σκληρός εκβιαστής δεν είναι; Αυτό θέλεις να πεις;

ΝΙΤΣΑ: Συγγνώμη, εσύ δεν έλεγες ότι υποστήριζε ο Χιουμ, πως το κριτήριο, για το τι είναι σωστό πρέπει να είναι η συμπάθειά μας προς τους άλλους, ότι οφείλουμε να δούμε αν από αυτό που πάμε να κάνουμε ωφελούνται κάποιοι συνάνθρωποί μας, διαφορετικά, το να θέλουμε να κάνουμε κάτι που ικανοποιεί μόνο τον εαυτόλη μας δεν είναι ηθικά σωστό; Αυτό δεν έλεγες; Ένας ευέλικτος εκβιαστής, λοιπόν, που δίνει κάποιο περιθώριο στο θύμα του να ανασάνει ... δεν λέω ότι είναι άγιος, αλλά σαφώς δείχνει κάποια συμπάθεια στο θύμα μου, σε αντίθεση με τον απόλυτο, αυταρχικό και σκληρό εκβιαστή που ζητάει να το στραγγαλίσει.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Πέρα από αυτό όμως, υπάρχει και το άλλο. Εσύ ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Θα σταματήσετε, επιτέλους, να με βομβαρδίζετε ο ένας από 'δω κι ο άλλος από 'κει; Άντε μην πάρω το ανθοδοχείο και να σας το πετάξω στο κεφάλι. Άκουσε, γλυκιά μου, η αράχνη πιάνει την μύγα και της ρουφάει όλα τα υγρά από μέσα της μέχρι να την σκοτώσει και μετά την αφήνει να κρέμεται πάνω στον ιστό της δίνοντάς μας την εντύπωση ότι είναι ζωντανή. Είναι νομίζεις η αράχνη, επειδή σκοτώνει με αυτόν τον πλάγιο τρόπο, λιγότερο αιμοβόρα από την ύαινα που χυμάει κατευθείαν πάνω στο θύμα της και το κατασπαράσσει; Ναι, πράγματι είπα ότι η συμπάθεια προς τους άλλους είναι, όπως υποστήριξε ο Χιουμ, ο ρυθμιστικός παράγοντας της ηθικής συμπεριφοράς μας. Αλλά η συμπάθεια από μόνη της δεν λέει τίποτε: είναι μια γενική και αφηρημένη σχέση –ένα πουκάμισο αδειανό, όπως λέει ο ποιητής. Αν σου πω ότι συμπαθώ έναν αναξιοπαθούντα, τι θα καταλάβεις. Θα πρέπει, προφανώς, για να μπορέσεις να αξιολογήσεις την συμπάθειά μου προς τον αναξιοπαθούντα, να ξέρεις πώς τον συμπαθώ: Παρηγορώντας τον με παραινήσεις, συμβουλές κι ενθαρρυντικά λόγια; Δίνοντάς του κάποια ελεημοσύνη; Βρίσκοντάς του δουλειά; Εκείνο, δηλαδή, που κρίνομε δεν είναι η ίδια η συμπάθεια, αλλά ο τρόπος που την εκφράζομε.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ δεν καταλαβαίνω πού κολλάνε όλα αυτά που λες με εκείνο που μου είπες πριν ... Βέβαια δεν το πες κατάμουτρα, αλλά σαφώς το άφησες να εννοηθεί –ότι, δηλαδή, ένας ανυποχώρητος εκβιαστής δεν είναι ηθικά επιλήψιμος, σε αντίθεση με ένα ευέλικτο εκβιαστή, που είναι.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Κοίτα το τι πρέπει να κάνει κανείς είναι ζήτημα δικής του επιλογής. Μέσα σε μία κοινωνία και σε ένα κόσμο όπου υπάρχουν νόμοι και αρχές που μας επιβάλλονται χωρίς να το έχουμε αποφασίσει οι ίδιοι, ευτυχώς υπάρχει ένα πεδίο όπου είμαστε ελεύθεροι να επιλέξουμε πώς θα πράξουμε, πώς θα ζήσουμε –και αυτό είναι η ηθική. Ασφαλώς και δεν μπορώ να παραβλέψω ή να αλλάξω το φυσικό νόμο της βαρύτητας. Μπορώ, όμως, να αποφασίσω πώς πρέπει να ζήσω, να επιλέξω τις αρχές πώς πρέπει να συμπεριφέρομαι στην τάδε ή τη δείνα περίπτωση. Εγώ αποφασίζω και εγώ αναλαμβάνω την ευθύνη για τις αποφάσεις μου αυτές.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή ό,τι κατεβάσει η κούτρα του καθενός είναι και ηθικό;

ΝΙΤΣΑ: Μα, έτσι που τα λες οδηγούμαστε σε έναν ακραίο υποκειμενισμό. Εγώ, όμως, ξέρω ότι η ηθική έχει δεσμεύσεις που σε περιορίζουν στο τι πρέπει να κάνεις . Κι εσύ τώρα ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εγώ τι; Είπα εγώ ότι η ηθική δεν έχει δεσμεύσεις;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Α, εσύ θα μας τρελάνεις.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Υπάρχουν δεσμεύσεις στην ηθική. Απλώς, τις δεσμεύσεις αυτές τις βάζουμε οι ίδιοι στον εαυτό μας. Οι δεσμεύσεις που μας επιβάλλουν οι νόμοι του κράτους και της φύσης δεν εξαρτώνται από μας. Δεν αποφασίζω εγώ να πληρώνω φόρους στο κράτος, δεν αποφασίζω εγώ που ένα σώμα, το σώμα μου, πέφτει όταν μείνει ελεύθερο στον αέρα. Πρόκειται για νόμους που υπάρχουν ανεξάρτητα από μένα. Στο χέρι μου, ωστόσο, είναι να τηρώ τις υποσχέσεις μου ή όχι. Από την στιγμή, όμως, που θα αποφασίσω τι πρέπει να κάνω, είμαι υποχρεωμένος, κάτω από τις ίδιες συνθήκες, να κάνω το ίδιο πράγμα. Δεν υπάρχουν ηθικά επιλήψιμες αρχές. Οι ηθικές αρχές γίνονται επιλήψιμες όταν, ενώ τις έχουμε υιοθετήσει, δεν τις τηρούμε. Από την άποψη αυτή, λοιπόν, κι ένας εκβιαστής που είναι συνεπής προς την απόφασή του να γίνει εκβιαστής, δεν μπορεί να είναι ηθικά επιλήψιμος.

ΝΙΤΣΑ: Μα τι είναι αυτά που λες. Βγες έξω τώρα και πες: κυρίες και κύριοι, είμαι ένας στυγνός εκβιαστής. Φαντάζεσαι, τι θα γίνει.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ξέρω: της κακομοίρας. Θα ορμήξουν όλοι επάνω μου να με βρίσουν, να με φτύσουν, να με κτυπήσουν να με ... ξεσκίσουν. Ενώ, αν κάποιος μέσα στο πλήθος φωνάζει για μένα: ιδού κυρίες και κύριοι, ένας αλτρουιστής!, θα έλθουν όλοι κοντά μου να με σηκώσουν στους ώμους των επευφημώντας με. Φαντάζομαι ότι θα θέλανε να ζουν σε μια κοινωνία όπου όλοι μας θα είμαστε αλτρουιστές. Αυτή θα ήταν, γι' αυτούς, η ιδανική κοινωνία να ζει κανείς. Τι λέτε κι σεις;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μόνο που δεν υπάρχει τέτοια κοινωνία.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Ευτυχώς!

ΝΙΤΣΑ: Ευτυχώς; Γιατί, ευτυχώς;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Θα σας πω μια ιστορία ... Μου την είχε πει ο μακαρίτης ο πατέρας μου σαν ανέκδοτο. Κάποτε σε ένα μοναστήρι ο ηγούμενος έλαβε ένα καλάθι σταφύλια. Ο ηγούμενος, όμως, αντί να κρατήσει τα σταφύλια, τα έστειλε σε έναν άλλο μοναχό, που ήταν άρρωστος, ο οποίος, με την σειρά του, τα έστειλε σε έναν άλλο μοναχό, που ήξερε ότι του άρεσαν πολύ, ο οποίος, με την σειρά του, τα έστειλε σε έναν άλλο μοναχό, που ήξερε ότι τα είχε περισσότερο ανάγκη. Το καλάθι με τα σταφύλια, επειδή οι μοναχοί στο μοναστήρι εκείνο ήταν όλοι τους αλτρουιστές, συνέχισε να πηγαίνει από μοναχό σε μοναχό, μέχρι που έφτασε στον ηγούμενο, ο οποίος τα έστειλε πάλι στον μοναχό που ήταν άρρωστος, ο οποίος, με την σειρά του, τα έστειλε πάλι σε έναν άλλο μοναχό που ήξερε ότι του άρεσαν ... Για να μην τα πολυλογώ, λοιπόν, το καλάθι με τα σταφύλια επί μέρες κυκλοφορούσε στο μοναστήρι από μοναχό σε μοναχό, μέχρι που στο τέλος σάπισαν και τα πέταξαν. Φανταστείτε τώρα, αν η κοινωνία μας ήταν σαν το μοναστήρι, όπου όλοι οι πολίτες ήταν αλτρουιστές, τα αγαθά θα κυκλοφορούσαν από χέρι σε χέρι μέχρι να σαπίσουν και να χαθούν. Οι άνθρωποι εκεί θα λιμοκτονούσαν και στο τέλος θα πέθαιναν και η κοινωνία θα αφανιζόταν. Αν, όμως, στην κοινωνία αυτή των αλτρουιστών υπήρχαν και μερικοί εγωιστές, τα αγαθά δεν θα πήγαιναν χαμένα αλλά θα τα καρπώνονταν κάποιοι και έτσι, χάρη σε αυτούς, που θα επιβίωναν, η κοινωνία θα συνέχιζε να υπάρχει. Η κοινωνία μας, λοιπόν, για να επιβιώσει τους χρειάζεται όλους: και τους αλτρουιστές, στους οποίους μπορούμε να πούμε ότι περιλαμβάνονται οι ελεήμονες, οι συμπάσχοντες, οι φιλόανθρωποι, οι ανιδιοτελείς κ.λπ., και τους εγωιστές, στους οποίους ανήκουν οι

ιδιοτελείς, οι άρπαγες, οι ανοικτίρμονες, οι εκβιαστές κ.ά. Ο καθένας μας μπορεί να επιλέξει να είναι εκείνο που θέλει να είναι, αρκεί να είναι συνεπής με τις επιταγές που καθορίζουν αυτό που θέλει να είναι. Επομένως και ο εκβιαστής δεν είναι ηθικά επιλήψιμος, αν είναι συνεπής με ό,τι έχει επιλέξει να είναι. Κατάλαβες;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Σε καταλαβαίνω που προσπαθείς να δικαιολογήσεις τον εαυτό σου, γιατί κι εγώ τα ίδια σκατά είμαι όπως εσύ. Τουλάχιστον εγώ δεν μιλάω ... Θα σου συνιστούσα να κάνεις κι εσύ το ίδιο, γιατί γίνεσαι γελοίος.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Γελοίος, ε. Αν σου πω, λοιπόν, ότι ο Φραντς, ένας ναζί της Γερμανίας του '30, που είχε βάλει σαν στόχο τους εβραίους και είχε πράγματι με τον έναν ή τον ένα τρόπο στην εξολόθρευσή τους, ανακάλυπτε κάποια στιγμή ότι μέσα στις φλέβες του τρέχει ατόφιο εβραϊκό αίμα και αποφάσιζε τότε να παραδοθεί αυτοβούλως στις αρμόδιες αρχές για να εκτελεστεί ως εβραίος – πράγμα που έγινε κιόλας –, τι θα μπορούσες να πεις; Θα μπορούσες ποτέ να πείσεις τον Φραντς ότι είναι ηθικά επιλήψιμος;

ΝΙΤΣΑ: Μα τι είναι αυτά που λες τώρα. Μπορεί ποτέ ο κόσμος να ανεχτεί τον ναζισμό, και, συγκεκριμένα, την αποκρουστική αρχή του ότι πρέπει να αφανιστούν οι Εβραίοι;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι, βέβαια. Το ζητούμενο, ωστόσο, δεν είναι τι πιστεύουμε εμείς, –εσύ, εγώ, ο άλλος–, αλλά πώς μπορούμε να πείσουμε τον Φραντς ότι είναι ηθικά επιλήψιμος. Κοίτα, αν κάποιος από μας εδώ πει ότι ο νόμος της βαρύτητας δεν ισχύει, δεν έχουμε, εμείς οι άλλοι, παρά να πάρουμε ένα οποιοδήποτε αντικείμενο και να το αφήσουμε ελεύθερο στον αέρα να πέσει κάτω. Το κριτήριο, για να υιοθετήσουμε έναν νόμο της φύσης, είναι αν συμφωνεί με την πραγματικότητα. Δεν ισχύει, όμως, το ίδιο με τις ηθικές αρχές. Για παράδειγμα, το ένστικτο της αυτοσυντήρησης, το να θέλει ένας έμβιος οργανισμός, όπως ο άνθρωπος, να συντηρείται στην ζωή είναι κάτι που υφίσταται στην πραγματικότητα. Παρόλα αυτά, μπορεί κανείς, αγνοώντας αυτό που συμβαίνει στην πραγματικότητα, αδιαφορώντας για το ένστικτο της αυτοσυντήρησης, να ισχυριστεί ότι θα πρέπει να θυσιαζόμαστε υπέρ της πατρίδας. Γνώμονάς μας, για να εισηγηθούμε μια ηθική αρχή, δεν είναι η πραγματικότητα.

ΝΙΤΣΑ: Αλλά, τι.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Η συνέπεια. Το είπα και πριν. Αν κάποιος λέει ότι πρέπει να θυσιαζόμαστε για την πατρίδα και ο ίδιος, όταν χρειαστεί να θυσιαστεί για την πατρίδα του, δεν το κάνει, είναι ηθικά επιλήψιμος. Από την άποψη αυτή, λοιπόν, κι ο Φραντς που ανακαλύπτει ότι είναι Εβραίος και δέχεται να εκτελεστεί και εκτελείται, δεν μπορεί να θεωρηθεί ηθικά επιλήψιμος αφού είναι συνεπής προς την αρχή του ότι όλοι οι Εβραίοι πρέπει να εκτελούνται. Κι εγώ, ακριβώς, επειδή θέλω να είμαι συνεπής με την αρχές που χαρακτηρίζουν έναν εκβιαστή, δεν μπορώ παρά να είμαι κάθετα αντίθετος με την πρωτοβουλία σου να δώσεις παράταση στον Κολοβό. Μέχρι αύριο, σε παρακαλώ, να έχεις φέρει τα 60.000.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Μα έχω συμφωνήσει πια με τον άνθρωπο για την άλλη εβδομάδα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Είναι θέμα ηθικής τάξεως, για μένα. Το κατάλαβες;

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Πώς μπορώ τώρα να πάω να του πω ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μέχρι αύριο περιμένω τα λεφτά. Σε διαφορετική περίπτωση να φροντίσεις να εξαφανιστείς. Για το καλό σου.

(Ο Παπαδόπουλος φεύγει)

ΝΙΤΣΑ: Δεν έπρεπε να του φερθείς.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Του εξήγησα, και υποθέτω να κατάλαβες κι εσύ.

ΝΙΤΣΑ: Ακόμη κι αν είναι έτσι όπως τα λες, θα μπορούσες να του μιλήσεις αλλιώς, ενώ τώρα;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τώρα, τι.

ΝΙΤΣΑ: Τον ξέρω καλά τον Κώστα. Μπορεί να δείχνει έτσι άνετος και να δίνει την εντύπωση του ανθρώπου με την καθαρή και κρύα σκέψη, που μπορεί να εκτελέσει και το πιο σατανικό σχέδιο που θα κατεβάσει το κεφάλι του. Αυτή, όμως, είναι η μια πλευρά του εαυτού του –η συνηθισμένη, μπορώ να πω. Υπάρχει, όμως, μέσα του και μια άλλη πλευρά, μια μικρή μερίδα του εαυτού του, που την κρατάει καλά κρυμμένη έτσι, που να μην μπορεί να την δει κανείς. Αλλά αυτή, όταν πάει κάτι στραβά στα σχέδιά του, βρίσκει την ευκαιρία να βγει στην επιφάνεια και τον παρασύρει να κάνει πράγματα που ούτε τα φαντάζεσαι.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όπως;

ΝΙΤΣΑ: Να, αυτός μπορεί και να πάει ν' αυτοκτονήσει τώρα. Με τι μούτρα θα παρουσιαστεί στον Κολοβό να του αναιρέσει ό,τι συμφώνησαν.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Με τα μούτρα που παρουσιάστηκε σε μένα να μου πει ότι δεν ισχύει αυτό που συμφωνήσαμε. Μακάρι να αυτοκτονούσε –που να σου πω την αλήθεια εγώ δεν πιστεύω ότι τέτοια υποκείμενα έχουν τα κότσια να φτάσουν ως εκεί. Αυτό θα ήταν μια καθαρή και οριστική λύση για όλους μας.

ΝΙΤΣΑ: Τι εννοείς;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Είμαστε ένα χρόνο περίπου μαζί. Αυτός επισήμως είναι ο σύζυγός σου και εγώ ο επίσημος εραστής σου. Δεν μπορώ να συνεχίσω έτσι. Ή αυτός ή εγώ. Ήθελα εδώ και δυο-τρεις μέρες τώρα να σου πω ότι πρέπει να τον αφήσεις. Μακάρι να αυτοκτονούσε. Τα πράγματα αυτομάτως θα απλούστευαν.

ΝΙΤΣΑ: Κι αν δεν ... Θέλω να πω αν δεν το αποτολμήσει ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τότε πρέπει να πάρεις την απόφαση να τον αφήσεις.

ΝΙΤΣΑ: Μα, πώς μπορώ να το κάνω αυτό;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Τότε ξέχνα με εμένα.

ΝΙΤΣΑ: Έχει κάνει τόσα πράγματα για μένα. Του χρωστάω τα πάντα. Το καταλαβαίνεις; Μη με αναγκάζεις να γίνω αχάριστη σε έναν άνθρωπο που δεν είναι απλώς ο άντρας μου, αλλά είναι ο πατέρας μου, ο αδελφός μου, ο γιος μου, ο κόσμος μου ολόκληρος ...

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Δυστυχώς, σε αγαπώ πολύ. Δεν μπορώ να σε μοιράζομαι άλλο. Μέχρι ... Σήμερα τι μέρα έχουμε ... Παρασκευή. Λοιπόν, μέχρι την Κυριακή, σε παρακαλώ, να έχεις ξεκαθαρίσει: ή αυτός, αν δεν έχει αυτοκτονήσει ως τότε, ή εγώ.

ΝΙΤΣΑ: Μα, αυτό είναι στυγνός εκβιασμός.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Και, λοιπόν;

ΝΙΤΣΑ: Σε σιχαίνομαι.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Εμένα; Γιατί, αγάπη μου γλυκιά, εμένα. Εσείς σκεφτήκατε να οργανώσουμε την ομάδα εκβιαστών. Εσείς μου χτυπήσατε την πόρτα. Ο άντρας σου δεν ήταν εκείνος που μου εμφανίστηκε έξαλλος ένα βράδυ πριν από ένα χρόνο στο γραφείο για να μου ζητήσει δήθεν τον λόγο που σε παρέσυρα δήθεν στον δρόμο του διαβόλου; Πού ήξερα εγώ τι είχατε σκεφτεί με το βρόμικο μυαλό σας. Έπεσα στην παγίδα σας, αλλά τουλάχιστον δεν θα προδώσω αυτό το σιχαμερό πλάσμα που με σπρώξατε να γίνω. Χίλιες φορές καλύτερα ένας στυγνός εκβιαστής, παρά, όπως ο άντρας σου, ένα φίδι που στον παραμικρό θόρυβο πάει να χωθεί στην πρώτη τρύπα που θα βρει μπροστά του, για να ξαναβγεί μετά να συνεχίσει το ύπουλο έργο του. Λοιπόν, μέχρι την Κυριακή, θέλω να μου πεις.

ΝΙΤΣΑ: Σε παρακαλώ, στο όνομα της αγάπης μας μη με πιέζεις. Δώσε μου, έστω, ένα μεγαλύτερο χρονικό περιθώριο να προετοιμαστώ ... Δεν είναι εύκολο από την μια στιγμή στην άλλη ... Ό,τι κι αν αποφασίσω τώρα, θα έχω πάντα μέσα μου την υποψία ότι δεν έκανα εκείνο που έπρεπε. Ενώ αν με αφήσεις ... αν μου δώσεις τον χρόνο να οργανώσω την σκέψη μου ... Θα δεις ... Ναι αγάπη μου; Ε;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Σου είπα: ως την Κυριακή.

ΝΙΤΣΑ: Ε, λοιπόν έτσι μου είσαι, παλιοεκβιαστή! Θα σε πληρώσω κι εγώ με το ίδιο νόμισμα. Απόψε κιάλας. Δεν πρόκειται να το κουνήσω από 'δω. Ο πρώτος πελάτης σου που θα έλθει ... θα του τα αποκαλύψω όλα. Τι κουμάσι είσαι. Κι ας πας μετά να με καταγγείλεις για την συμμετοχή μου στους εκβιασμούς που κάναμε. Μου αρκεί που θα σε καταστρέψω. Δεν με νοιάζει, ας με πάνε μετά φυλακή.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Όχι, αγάπη μου, θα φροντίσω να πας κάπου πιο μακριά, τόσο μακριά που να μην μπορείς να γυρίσεις από 'κει. Μέσα εκεί, στο συρτάρι, υπάρχει ένα πιστόλι. Μόλις ανοίξεις το στόμα σου, θα το πάρω και θα το αδειάσω επάνω σου. Το ξέρεις ότι δεν αστειεύομαι. Έτσι δεν είναι;

ΝΙΤΣΑ: Ναι, το ξέρω.

ΤΕΛΟΣ